Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 119/16119	Łódź, Czwartek 23 maja 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, דאנערשטאג, יג אייר תרפ"ט	Nr. 119 16119

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

געזעץ-פראיעקט וועגען נאצ. מינדערהייטען

וועט אריינגעטראגען ווערען אין רומענישען פארלאמענט

בוקארעשט, 22 (אטע) די רומענישע רעגירונג האט בדעה אין הערבסט פון לויפענדען יאהר אריינצוטראגען אין פארלאמענט א נייעם אוסטאוו וועגען די נאציאנאלע מינדערהייטען. דער פראיעקט פון אוסטאוו האט אויסגעארבייט דער פרעמיער מאניו צוזאמען מיט עקספערטען און אנפיהרער פון די פארטייען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען.

פויליש-רומענישעווירטשאפטליכע קאנפערענץ

ווארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) סוף היינטיגען חודש זאל זיך אין בוקארעשט אנהויבען א פויליש-רומענישע ווירטשאפטליכע קאנפערענץ. אויף דער קאנפערענץ וועלען בעטראכט ווערען פאלגענדע פראגען:

1) די פראגע פון טראנזיט פון דאנציג ביז גאלאץ איבער פוילען און רומעניען; 2) די פראגע וועגען איינארדנען א פוילישע סטרעפע אין גאלאצער פארט און מעגליך אויך אין קאנסטאנציא; 3) די רעוויזיע פון דעם פויליש-רומענישען האנדעלס-טראקטאט פון יאהר 1929; 4) ליפערונג פון דער פאבריק אין כארזשאוו פאר רומעניען.

דערגרייכט א פערשטענדיגונג אויף דער פאריזער קאנפערענץ

וועגען די דייטשע רעפאראציאנס-חובות

בערלין, 22 (ספ. טעל.) דער פאריזער קארעספאנדענט פון „בערלינער טעגעבלאט" מעלדעט, אז היינט פארמיטאג איז ווידער פארגעקומען א זיצונג פון די זאכקענער פון די אנטאנט-מלוכות. אויף דער זיצונג איז שוין ענדגילטיג פארמולירט געווארען די דערגרייכטע פערשטענדיגונג צווישען די אנטאנט-מלוכות מכח דער הויך פון די דייטשע רעפאראציאנס חובות. אויף אזא אופן איז ווידער צוריקגעשטעלט געווארען דער איינהייטליכער פראנט פון די אליאנטען. בעלגיען און איטאליען האבען זיך אפגעזאגט פון זייער ב'ז'איצטיגער געגנערשאפט צום פערטיילונגס-פלאן פון יונג. די פערשטענדיגונג איז דערגרייכט געווארען אויפ'ן חשבון פון דייטשלאנד. מען רעכענט אז נאך היינט אין אווענד אדער מארגען וועלען ד"ר שאכט און זיינע קאלעגען איינגעלאדען ווערען אויף א געמיינזאמער קאנפערענץ.

די „פאסישע צייטונג" טיילט מיט, אז דער ראפארט פון דער פאריזער קאנפערענץ וועט אונטערגעשריבען ווערען נאך סוף פון דער היינטיגער וואך.

פוילען זאל פערמיטלען צווישען אונגארן, פראנקרייך און רומעניען

וויען, 22. (א. ו.) דער קארעספאנדענט פון דער „נייער פרייער פרעסע" מעלדעט פון אונגארישע גוט אינפארמירטע קרייזען, אז אין דעם געשפרעך פון מיניסטער זאלעסקי מיט די פארשטעהער פון דער אונגארישער רעגירונג האט א גרויסע ראלע געשפילט דאס פראבלעם פון שאפען א פריינדשאפטליכען פאליטישען פראנט פון רוים ביז ווארשא איבער בודאפעשט.

בודאפעשט, 22. (ספ. טעל.) א שטארקען איינדרוק האט דא געמאכט דער סענסאציאנעלער ארטיקעל פון אונגארישען פרעמיער גראף בעטלען אין „רעפעש דע טולוז".

אין דעם ארטיקעל זאגט פאר דער אונגארישער פרעמיער וויכטיגע ענדערונגען אין דער אויסלענדישער פאליטיק פון אונגארן. אין די ראווינע ענדערונגען זאל פוילען שפילען א וויכטיגע ראלע. אונגארן שטרעבט אנצוקניפען פריינדליכע בעציהונגען מיט פראנקרייך און ליקווידירען דעם קאנפליקט מיט רומעניען.

גראף בעטלען שרייבט צווישען אנדערען אז די פריינדשאפט-אפמאך מיט פוילען האט פאר אונגארן א וויכטיגע בעדייטונג דערפאר, וואס מען קאן רעכענען אז פוילען אלס בעפריינדעטע מיט פראנקרייך און רומעניען וועט קאנען ארויסטרעטען אלס פערמיטלער צווישען אונגארן און די ראווינע מלוכות, און דער ווארשאווער פריינד וועט אונז זיכער מיטהעלפען אנצוקניפען פריינדליכע בעציהונגען מיט פראנקרייך און רומעניען.

דער פוילישער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי האט אין א געשפרעך מיט פרעסע-פארשטעהער ערקלערט, אז ער איז אי יעדע מינוט גרייט צו העלפען אין דער דערנעהנטערונג פון די מלוכות.

לכבוד מינ. זאלעסקי זענען איינגעארדענט געווארען פייערליכע באנקעטען דורך די אנגעזעהענסטע מלוכה-לייט אין אונגארן.

דאמען-פאלטענס

גאבארדין, זיידענע, בערבערען, אויך גומי-פאלטענס צו קאנקורענץ-פרייזען, עמפפעהלט

„קרעדיטפאל"

לאדז, פיעטריקאווער 70, פראנט, 2. שט.

אויף ראטעס און פאר קאסע.

טיף ערשיטערט צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער טייערען, אונפערגעסליכען חבר

נ. ע. עליאש ווילנער

אינזשיניער

דריקען מיר אויס דער פאמיליע פון פערשטארבענעם אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זיין איידעלער און עהרווירדיגער כאראקטער וועט שטענדיג בלייבען אין אונזער זכרון.

דער פערזאנאל

פון דער טעקסטיל-אקציען-געזעלשאפט

„ב. עיטינגאן און קאמפ."

בעקאנטמאכונג.

די אלע, וועלכע האבען פראטעסטירטע וועקסלען פון

א. ליבערמאן פאבריק 40.

זאלען קומען אין זייערע אייגענע אינטערעסען אין סוחרים-פעראיין, פיעטריקאווער 10, כדי אנצונעהמען א בעשלוס נעגען דער גערילכטס-אויפזיכט פון א. ליבערמאן. 7423

א גרופע גלויביגע.

טיכטיגע

אינקאסענטען

וואס זאלען גלייכצייטיג קענען פיהרען יודישע ביכער, ווערען פון היינט אן געזוכט אין שניידער-מייסטער-פעראיין, אל. 1. מאי 2. מעלדען זיך יעדען טאג פון 8–10 אוו. די פערוואלטונג

Dr. med.

ALEKSANDER MARGOLIS

Piotrkowska 81, tel. 12-81

צוריקגעקעהרט.

ציעכאצינעק

ד"ר מעד. י. פישמאן

ווארשא, טווארדא 21

נעמט אן אין דער וויללע

„קאשצושקא"

(נעבענאיבער די בעדער 2).

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 52 יאהר מיין ליבע פרוי אונזער הייס-געליבטע מוטער און שוויגערמוטער נ. ע.

פעריל אשת ר' אברהם יוסף נ"י ראזען

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, דאנערשטאג, דעם 23-טען מאי, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז קילינסקיעגא 12, ווערען געבעטען צו קומען אלע פריינד און בעקאנטע, כדי דער פערשטארבענער אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד.

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

לאנדווירטשאפטען ארום יודישע שטעטלעך

סאוויעטישע רעגירונג אסיגנירט דערויף 9 מיליאן רובל

מאסקווע, 22 (יט"א טעלעגראפיש) דער „קאמזעט" האט אויסגעארבייט א נייעם פלאן וועגן שאפען לאנדווירטשאפטען ארום די יודישע שטעטלעך. די רעגירונג האט אויף דעם צוועק אסיגנירט 9 מיליאן רובל. אויף די ראזינע לאנדווירטשאפטען וועלען קענען בעזעצט ווערען 11 טויזענד יודישע משפחות, וועלכע וואוינען אין די קליינע שטעטלעך אהן דער נויטווענדיגקייט צו עמיגרירען.

א מיניסטעריאלע פעראָרדנונג

וועגען בענוצען זיך מיט געוועהר

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דאס אינערן-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען אן אינסטרוקציע וועגען געברויכען שיס-געוועהר דורך מיליטער און פאליציאנטען.

דאס געברויכען געוועהר ווערט אנערקענט פאר'ן לעצטען מיטעל, אויב מ'קען אנדערש נישט פערהיטען פון א פערברעכען און ווען אנדערע מיטלען וועזען זיך ארויס פאר נישט ווירקענד. דאס געוועהר דארף געברויכט ווערען נאך א ישוב-הדעת. פאר'ן בענוצען געוועהר, דארף מען ווארנען און אויפפאדערען זיך אונטערצוווארפען די בעפעהלען; דערביי דארף מען פריהער שיסען אין דער לופט. אויב עמיץ ווערט פערוואונדעט, דארף מען איהם באלד ערטיילען הילף, מעלדען וועגען דעם פאל און פערפיהרען אן אויספארשונג.

א בריף פון מאיאר קובאלא

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) מאיאר קובאלא האט זיך געווענדעט מיט א בריף צום קריגס-מיניסטעריום, אין וועלכען ער בעט, אז מען פרעסע זאל אפשטעלען דאס פערשפרייטען פערשידענע נישט-ריכטיגע ידיעות, וועגען איהם. די ראזינע ידיעות און כלומר-שטע הבטחות, וועלכע ער האט קיינמאל נישט געגעבען און וואס ווערען שפעטער נישט אויסגעפיהרט, דיסקרעדיטירען איהם.

א סענסאציאנעלע דימיסיע

פון שעף פון דער אפראוויזאציע-אפטיילונג

ווארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א גרויסע סענסאציע אין די היגע פאליטישע קרייזען האט ארויסגערופען די דימיסיע פון שעף פון דער אפראוויזאציע-אפטיילונג אין אינערן-מיניסטעריום, שוואלבע. ווי בעקאנט האט שוואלבע, אין הסכם מיט בארטעל'ס פאליטיק, געשאפען די תבואה רעזערוועז און די עלעוואטארען, וועלכע האבען געדארפט רעגולירען די פרייזען פון תבואה פאר'ן אינערליכען געברויך. איצט ווארפט מען איהם פאר, אז א דאנק דעם, האט איצט די רעגירונג געליטען גרויסע שאדענס. זיין פאליטיק, וואס איז אגב געווען געווענדעט געגען די יודישע תבואה-הענדלער האט נישט אויסגענומען, און איצט איז ער אוועק אין די-מיסיע.

דעוועי פאהרט קיין רומעניען

ווארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער אמעריקאנער בעל-יועץ דעוועי פאהרט ארויס די טעג קיין רומעניען. דארט וועט ער זיך פעראינטערעסירען מיט'ן רומענישען האנדעל און אינדוסטריע. אין דערנאך אפהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן פוילישען האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי.

א וויכטיגע פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום

ווארשא, 22 (טעלעפאניש). דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט צוגעשיקט צום אינערן-מיניסטעריום א פעראָרדנונג, אז אלע אינוועסטיציעס, וועלכע זענען פאראויסגעזעהען אין די ביודזשעטען פון די שטאט-פערוואלטונגען און זענען געבויט אויף נייע שטייערן, זאלען געשטראכען ווערען.

Dr. med.
RACHELA LEWI
ספעצ. קינדער-קראנקהייטען
נעהמט אן אין דער לעטשניצע „Vita" (פעטריקאווער 45, טעל. 47-44) פון 3 ביז האלב 5 נ"מ

פערפלייצונג-קאטאסטראפע אין מעסאפאטאמיען

פאריז. 22 (ספ. טעל.) פון מעסאפאטאמיען קומען אן ידיעות וועגען דער גוואלדיגער פערפלייצונגס-קאטאסטראפע, וועלכע האט שוין געבראכט צו טויזענטער מענשליכע קרבנות. די טייכען עפראט און טיגער האבען פערגאסען זייער גאנצע אומגעגענד. די וואסערן האבען דערגרייכט בתרה, וועלכע איז בעדראהט.

די לופט-פליהער, וועלכע אבסערווירען די פערפלייצטע שטחים, בעריכטען, אז דער גאנצער שטח זעהט אויס, ווי א ים, פון וואנען ס'שטעקען ערטערוויוז ארויס די דערפלעך, וואס געפינען זיך אויף די העכערע ערטער. דער לייטער פון וואסער-אמט האט מיטגעטיילט, אז אלע פרובען צו בעהערשען די קאטאסטראפע זענען צוועקלאז. די צובושעוועטע וואסערן האבען אראפגעריסען די גרויסע טאמע הינדיא. ס'וועלען דויערן אייניגע וואכען ביז די וואסערן וועלען אפגיסען.

באדען-פארשונג אין ארץ-ישראל

דאנציג, 22 (יט"א טעלעגראפיש) אויפ'ן אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פון באדען-פארשער, וועלכער קומט איצט פאר אין דאנציג, איז בעשלאסען געווארען אוועקצושיקען א דעלעגאט קיין ארץ-ישראל, וועלכער זאל אויספארשען דעם באדען און אויף דעם נאהענטסטען קאנגרעס זאל ער אפגעבען א בעריכט וועגען דעם.

פראוואסלאוונער בישאף געגען יודישען קולט

טשערנאוויץ. (י.ט.א.) אין שטעטעל בודזוי איז פארגעקומען אן אלגעמיינע הזכרה פאר די סאלדאטען, וואס זענען געפאלען אין וועלט-קריג, בעת דער ראבינער און חזן זענען אויך געקומען מאכען אן אל-מלא-רחמים פאר די געפאלענע יודישע סאלדאטען, האט דער פראוואסלאוונער בישאף געגנאדי געפאדערט, אז די פערטרעטער פון יודישען דת זאלען פערלאזען די טריבונע „ווייל עס איז א בעליידיגונג פאר דער ארטאדאקסישער אמונה אפצוריכטען תפילות אינאיינעם מיט יודען"... דער ראבינער און דער חזן זענען געצוואונגען צו פערלאזען די טריבונע.

די יודישע קהלה פון בודזוי האט גערופען א פראטעסט-מיטינג געגען דער האנדלונג פון פראוואסלאוונעם בישאף.

דאס פרעזידיום פון יודישען קאנגרעס איז אמעריקא

ניו-יארק, 22 (יט"א טעלעגראפיש) דער יודיש-אמעריקאנישער קאנגרעס האט אויסגעוועהלט אלס פרעזידענט אלבערט רוויטש, אלס עהרען-פאר-זיצענדער איז אויסגעוועהלט געווארען ראבינער סטיפען ווייז. א סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער בעשלוס פון קאנגרעס צו בעגריסען די יודישע אגענץ און איהר געבען די פולשטענדיגע אונטערשטיצונג. דעם ראבינער ווייז זענען געמאכט געווארען אונגעהויערע אוואציעס.

אמעריקא הויבט ווידער דעם צינז-פוס פאר דיסקאנטא

ניו-יארק, 22 (ספ. טעל.) דער ראט פון „פעדעראל רעזערוו באארד", וועלכער בעשטעהט פון פארשטעהער פון אלע אמעריקאנער רעזערוו-בענק, האט נעכטען בעשלאסען פארצושלאגען, אז די בענק זאלען העכערען דעם צינז-פוס פאר דער דיסקאנטא ביז 6 פראצענט.

א טעקסטיל-לאקאוט אין דייטשלאנד

ברעסלוי, 22 (ספ. טעל.) דער פערבאנד פון די טעקסטיל-אינדוסטריעלער אין דייטש-שלעזיען האט נעכטען בעשלאסען צו קינדיגען פונ'ם 25-טען מאי אלע ארבייטער. דער לאקאוט נעהמט ארום 50 טויזענד ארבייטער, וועלכע וועלען פערלירען זייערע פרנסות.

די ארבייטער-ארגאניזאציעס גרייטען א קאנטער אקציע.

„טשיטשערין" נעהמט אויף 3 דעפארטירטע עמיגראנטען פון ארץ-ישראל

אדעס, 22 (יט"א טעלעגראפיש) די ענגלישע פאליציי האט זיך געווענדעט צו דער סאוויעטישער שיף „טשיטשערין", וועלכע האט זיך געפינען אין חיפה'ער פארט. אז זי זאל מיטנעהמען דריי עמיגראנטען, וועלכע זענען פער'משפט געווארען דעפארטירט צו ווערען פון ארץ-ישראל פאר קאמוניסטישער טעטיגקייט. דער קאפיטאן פון דער שיף האט זיך צוערשט אקעגענגעשטעלט, אבער סוף-כל-סוף האט ער די דריי עמיגראנטען מיטגענומען.

בעגריסונגען פאר דוד בראון

ווארשא, 22 (יט"א טעלעפאניש) צוליב'ן 30-יעהריגען יובילעאום פון דער כלל-טוערישער טעטיגקייט פון דער אמעריקאנער פילאנטראפ און עסקן דוד בראון, האבען די ווארשאווער יודישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס אוועקגעשיקט בעגריסונגס-רעפעשען. צווישען אנדערע האבען אויך אוועקגעשיקט רעפעשען די יודישע קהלה, קאאפעראטיוון-פערבאנד און אנדערע.

אימיגראציע און עמיגראציע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראפיש) לויט אן אפיציעלער סטאטיסטיק האבען אין פערלויף פון חודש מערץ איינגעוואנדערט קיין ארץ-ישראל 455 פערזאן, דערונטער 375 יודען, אויסגעוואנדערט זאָבען 235 פערזאן, דערונטער 155 יודען.

נייער אלף-בית פאר די בארג-יודען אויף קאווקאז

מאסקווע. (י.ט.א.) לויט א בעשלוס, וואס איז אנגענומען געווארען אויף דער קאנפערענץ פון קולטורעלע טוער צווישען די בארג-יודען וועט איינגעפיהרט ווערען פאר די בארג-יודען אויף קאווקאז א נייער אלף-בית מיט לאטיינישע בוכשטאבען.

די קאנפערענץ האט בעשלאסען, אז דער נייער אלף-בית זאל בעשטעהען פון דרייסיג לאטיינישע בוכשטאבען. די צייטונג „זאכמעסקעש", וואס וועט ארויסגעגעבען פאר די בארג-יודען וועט זיך אנהויבען דרוקען אויפ'ן נייעם אלף-בית. עס איז אויך אויסגעקליבען געווארען א ספעציעלע קאמיסיע אויף אויסצוארבייטען אן איינהייטליכען דיאלעקט פאר אלע קאווקאזער יודען, וואס וואוינען אין אזערבעדזשאן, דאגעסטאן און אויף צפון-קאווקאז, וואו די יודישע בעפעלקערונג רעדט אויף פערשידענע דיאלעקטען.

אויפגעהאנגען זיך א יודישער ארעסטאנט אין ווילנער טורמע

ווילנא, 21 (טעלעפאניש). עהרענבערג איז 3 א זיינער ביינאכט איז אין לוקישקער טורמע אין ווילנא בעגאנגען זעלבסטמארד דורך אויפהענגען זיך דער ארעסטאנט פסח קעניגסבערג, 28 יאהר אלט, קעניגסבערג איז א ווילנער, אין יאהר 1927 איז ער פערמשפט געווארען אויף 5 יאהר טורמע פאר קאמוניסטישע טעטיגקייט. פאריגע וואך האט דאס אפעלאציע-געריכט דעם אורטייל בעשטעטיגט און דאס האט געבראכט קעניגסבערג'ן צו זיין פערצווייפעלטען שריט.

א מורא'דיגע ערד-ציטערניש אין יאפאן

א גאנצע שטאט אוועק מיט'ן פייער

טאקיא, 22. (ספ. טעל.) די צפון-מזרח טיילען פונ'ם אינזעל קיוטיו אין יאפאן האבען ווי-דער געליטען פון א שטארקער ערד-ציטערניש. די שטעט ניאסאקו און איטא זענען כמעט אינגאנצען חרוב געווארען. די בעפעלקערונג האט אין פאניק פערלאזט די שטאט און געפינט זיך אונ-טער'ן פרייען הימעל.

די טאקיער סייסמאגראפישע סטאציע טיילט מיט, אז אזא שטארקע ערד-ציטערניש האט זי נאך נישט נאטירט זייט זי עקזיסטירט.

לאנדאן, 22. (אטע) פון טאקיא טיילט מען מיט, אז דאס שטעטעל פונאסטו אין פראווינץ גיפו איז פערניכטעט געווארען דורך א שרפה, בעת וועלכער ס'זענען פערברענט געווארען 1200 הייזער. מ'רעכענט, אז ס'זענען אומגעקומען אין פייער פיל מענשען.

די שרפה האט אנגענומען אזא קאטאסטרא-פאלען כאראקטער, בפרט צוליב דעם, וואס די הייזער זענען געווען הילצערנע.

אונז אלזא בירגער! היינט, דאנערשטאג...

היינט, דאנערשטאג

הויבט זיך אן די ציהונג פון דער 1-טער קלאס פון דער גרויסער 19. מלוכה-לאטעריע.

היינט, דאנערשטאג איז א טאג פון גליק, א טאג פון פרייד, א טאג פון פרעהליכקייט

היינט, דאנערשטאג וועלען אלע מיט די לאסען פון אונזער בעריהמטער קאלעקטור זיך שטעלען פאר דער גליקס-אורנע

היינט, דאנערשטאג ווערט ערוואַרט דורך א סך, א סך מענשען מיט גרויס שפאנונג

היינט, דאנערשטאג וועלען זיך די לאסען פון אונזער קאלעקטור ארויסווייזען פאר א גוטען אנזאגער פון דער צוקונפט

היינט, דאנערשטאג וועט דער לאס פון אונזער קאלעקטור זיך ארויסווייזען שוין פאר א סך, א סך מענשען אלס אן אמת'ער שטיצפונקט און פערזיכונג פון ווייטערדיגען לעבען

היינט, דאנערשטאג דארפען אלע אומבעדינגט בעזיצען אונזער לאס, אלס פון דער באמת גליקליכסטער קאלעקטור

היינט, דאנערשטאג וועט זיך פערגרעסערן די רייהען פון מענשען, וועלכע זענען דורך אונז צופרידען און בעגליקט געווארען...

היינט, דאנערשטאג הויבען אונזערע שפילער אן א ניי לעבען.

אלזא בירגער! צו אונז! צו אונז! צו אונז!

אונזער גליקליך לאס וועט אייך געבען מזומן, וואוילשטאנד און גליק!!!

הויפטגעווינס 750.000 זל. די אלג. סומע פון די געווינסן איז 28.202.000 זל.

די ריזיקא איז א מינימאלע! דער פרייז פון די לאסען איז א זעהר קליינער:

40 זל. 1/1	30 זל. 3/4	20 זל. 1/2	10 זל. 1/4

פאר די געווינסען און געקויפטע ביי אונז לאסען האבען מיר שוין אויסגעצאהלט אונזערע געעהרטע שפילער מיליאנען, מיליאנען זלאטעס.

ווער עס זארגט וועגען וואוילשטאנד פון זיין אייגען הויז, דער קויפט אונזער לאס

E. LICHTENSTEIN i S^KA

Warszawa, Marszałkowska 146

Łódź, Piotrkowska № 72

בעשטעלונגען פון דער פראווינץ ערלעדיגען מיר תיכף מיט דער פאסט.

קאנטא P. K. O. 64.209 — די פירמע עקזיסטירט פון 1835 יאהר.

פון היינט איז דער RENDEZ-VOUS פון די לאדזער איינוואוינער

ביי אונז, פיעטריקאווער 72, קאלעקטור.

בײ עפענטליכע ארבייטען ווערען טאקע יודישע ארבייטער שיקאנירט

אין שייכות מיט דעם נישט צולאזען יודישע ארבייטער אויף עפענטליכע ארבייט האט נעכטען דער פארשטעהער פון קולטור־אמט ראטם. מילמאן וועגען דעם אינטערוועגירט ביים לייטער פון מלוכה׳־שען פערמיטלונגס־אמט ה׳ יאנישעווסקי, וועלכען ער האט אנגעוויזען אויף דער נישטיגער צאהל יודישע ארב. וואס האבען אין דעם סעזאן בעקומען ארבייט ביי יעדע עפענטליכע אונטערנעהמונגען. אזוי ווי דאס נישט צונעהמען יודישע ארבייטער ווערט אנ׳אפענע ערשיינונג מוז מען דאס דעריבער בעטראכטען ווי א שיקאנע געגען די יודישע ארבייטס־לאזע.

דער לייטער פון מלוכה׳שען פערמיטלונגס־אמט ה׳ יאנישעווסקי האט אבער אפילו נישט געפונען פאר נויטיג אויסצוהערען די ווייטערע אויס־פיהרונגען פון ראטם. מילמאן און זיך אפגעזאגט פון קאנפערירען, ערקלערענדיג, אז ער ווייסט אליין, וואס ער טוט און אז ער קאן איהם פערקלאגען פאר א העכערען אמט.

ראטם. מילמאן איז אוועק צום נאטשעלניק פון וואיעוואודזטווע־אמט פאר ארבייט און געזעל־שאפטליכע שוץ ה׳ אינוש. וואיטשעכאווסקי דער נאטשעלניק האט אויסגעהערט אויפמערקזאם אלע טענות און ערקלערט, אז לויט זיין מיינונג דארפען בעפארצוגט ווערען קודם כל ארבייטער, וואס זענען שוין געווען בעשעפטיגט אויף די עפענטליכע ארבייטען אין די פריהערדיגע יאהרען.

דערויף האט ראטם. מילמאן אנגעוויזען, אז דער פריהערדיגער מאגיסטראט האט צוגעלאזט יודישע ארבייטער נאר אין א בעגרעניצטער צאהל און אויב מ׳ואל זיך איצט רעכענען נאר מיט די ארבייטער, וועלכע זענען געווען בעשעפטיגט נאך אין די פריהערדיגע יאהרען וועלען ממילא יודישע ארבייטער ווערען אויסגעשלאסען פון ארבייט.

לסוף האט דער נאטשעלניק וואיטשעכאווסקי צוגעזאגט זיך צו בעקענען מיט דעם ענין און ערלע־דיגען איהם לטובת די יודישע ארבייטער, הערביי האט ה׳ וואיטשעכאווסקי צוגעגעבען, אז די צאהל פון יודישע ארבייטער אויף עפענטליכע ארבייט איז פאקטיש אזוי קליין, אז עס וואלט געווען אני־עולה זיי נאך מעהר צו שיקאנירען.

בלוטיג געשעהעניש אין א רעסטאראן

(ם) אויף ראקיטשינער 11 געפינט זיך א שענק פון א געוויסען אדאם הוזנער. צווישען אדאם׳ן מיט זיין פרוי, פלעגען אפט פארקומען קריגערייען דערביי פלעגט די אדאמאווע אפט ארויס אלס זיגערין. נעכטען איז צווישען דעם פאר־פאלק אויס־געבראכען א קריגעריי אין דער אנוועזענהייט פון די געסט. הוזנער, אנ׳אויפגערעגטער איז אריין אין די אינוויינינגסטע צימערען און זיך דארט פערשלאסען

דער אינקאסענט פון קייליכס ביר־ברויערי, ערוואַרד טראכטענבערג האט אין דער וועלבער צייט געבראכט ביר. דערוויסענדיג, אז צווישען הוזנער׳ן מיט זיין פרוי איז ענטשטאנען א קריגעריי און, אז ער איז א דענערווירטער אנטלאפען האט זיך ער־וואַרד גענומען מאכען שלום צווישען זיי, ווען ער האט אנגעקלאפט אין טיר און מ׳האט איהם נישט געעפענט, האט ער אויסגעבראכען די טיר און דער־זעהען אדאמען מיט א רעוואלווער אין האנר. ער איז צוגעלאפען צו הוזנער׳ן און געוואלט ביי איהם ארויס רייסען דעם רעוואלווער. הוזנער האט נישט אפגע־לאזט דעם רעוואלווער און בעת׳ן אמפערען זיך, האט דער רעוואלווער אויסגעשאסען און די קויהל האט געטראפען טראכטענבערג׳ן אין קאפ העכער פונ׳ם אויג.

אויפ׳ן שאס זענען צוגעלאפען אין צימער הוזנער׳ס פרוי און די געסט פון שענק זיי האבען געטראפען טראכטענבערג׳ן א פערבלוטיגטען און הוזנער א פערחלשטען. מ׳האט ארויסגערופען די פאגאטאוויע און די פאליציי. פאגאטאוויע האט טראכטענבערג׳ן אין א שווערען צושטאנד אפגע־פיהרט אין שפיטאל, הוזנער איז ארעסטירט.

ארויסגעשפרונגען פון פענסטער
און אריינגעפאלען אין די הענד פון פאליציי

פאליציי האט נעכטען פערהאלטען א בעקאנ־טען גנב קאזימיערזש קרישיאק. דעם גנב האט מען געכאפט, ווען ער איז ארויסגעשפרונגען פון פענסטער פון ערשטען שטאק אויף אלפע קאשטשושקי 22, ווען עס האט זיך איהם נישט איינגעגעבען דארט צו בע׳גנב׳ענען די דירה. ביי דעם ארעסטירטען האט מען געפונען א רעוואל־ווער און א בינטעל וויטריכען.

צווישענטען פון צוג

(ס) אויף דער באהן־ליניע קעגען דער בריק־גאס אין לאדז האט מען אויף די שינעס געפונען א טויטען קערפער פון א מאנספערשוין איבערגע־שניטען אויף צוויי׳ען.

אין פאס האט מען ביי איהם געפונען א פערזענליכען דאקומענט אויפ׳ן נאמען פון דעם 26־יעהריגען וואלערי קאסטשצוו (מאסטאווא 3).

א „ים־ און טייך־ליגע“
אין אלעקסאנדער

(—) נעכטען איז אין זאל פון אלעקסאנדרער שטאט־ראט פארגעקומען די ארגאניזאציאנס־פער־זאמלונג פון דער אלעקסאנדרער אפטיילונג פון דער ים־ און טייך־ליגע. א רעפעראט וועגען דער ליגע האט געהאלטען דער מיטארבייטער פון דער הויפט־פערוואלטונג קאפ. שענבערג. די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: פרעזעס — בירגערמייסטער אנדרושעיאק, וויצע־פרעזעס לעהרער — סמעפא: קאשעלקא, סעקרעטאר — אפטייקער, וויקטאר שוואב, פאנקדירעקטאר קאושימיעוש ראד־מינסקי, אינדוסטריעלער בן־ציון גאלדבערג, רעוויד־יאנס־קאמיסיע: עדווארד זלאט, יאווארסקי און בלאך

אין „העלענאוו“

היינט קומט פאר אין פארק „העלענאוו“ א קאנצערט פונ׳ם אנסאמבל אונטער דער דירעקציע פון ר. טעלגא. דער אנסאמבל בעשטעהט פון ערשטקלאסיגע קרעפטען. דאס פראגראם בעשטעהט פון אפערע־נומערן, סימפאניע פראגמענטען און לייכטערע קאמפאזיציעס.

א פאלקס־פערוויילונג

(—) כדי צו שאפען די נויטיגע מיטלען פאר דעם קינדער־אויספלוג אויף דער אויסשטעלונג אין פויזען ווערט זונטאג בייטאג איינגעארדענט ווערען א פאלקס־פערוויילונג אין העלענאוו מיט א פאנטען־לאטעריע און קינדער־ און ספארט־פערוויילונגען.

9־טער יאהרצייט נאך דעם גאון. לאדזער רב
אליעזר יהודה טרייסטמאן ז״ל

היינט, פאלט אויס דער 9־טער יאהרצייט נאך דעם פערשטארבענעם לאדזער רב, הרב הגאון ר׳ אליעזר יהודה טרייסטמאן ז״ל.

אין שייכות דערמיט וועלען היינט, דאנער־שטאג, אין אלע לאדזער שוהלען און בתי־מדרשים פארקומען הזכרות נאך דעם נפטר.

10 א זייגער אינדערפריה וועט אויפ׳ן קבר פון הרב הגאון ר׳ אליעזר יהודה טרייסטמאן ז״ל פארקומען א הזכרה.

היינט זינגט אדא סארי אין פילהארמאניע

ווי מיר האבען שוין געמאלדען טרעט אויף היינט אווענד מיט איין און איינציגען קאנצערט די וועלט־בעריהמטע זינגערין אדא סארי. אדא סארי געהערט צו די בעסטע איגטערפרעטאטארען פון דער קאלאראטור געזאנג און איהרע אויפטרי־טען לאזען איבער א שטארקען איינדרוק אויף די צוהערער.

די קינסטלערין וועט אויספיהרען א גאנצע רייהע פערל פון געזאנג רעפערטואר צווישען אנדע־רע וועט די זינגערין אויספיהרען די ווערק פון שימאנאווסקי, ניעוויאדאמסקי, קאססערן, ראססיני א. א.

אויפטריט פון זולא פאגאזשעלסקא

מארגען, פרייטאג אווענד טרעט אויף אין פילהארמאניע־זאל מיט איין און איינציגען קאנ־צערט די בעליבטע שוישפילערין זולא פאגאזשעל־סקא, וועלכע וועט אויספיהרען די שענסטע שלא־גער־נומערן פון רעווי־טעאטער „מארסקא אקא“, א חוץ זולא פאגאזשעלסקא וועלען נאך אויפטרע־טען: מאריא ־שעלסקא, מאריא בארגעלסקא, וולאדזימיערזש מאכערסקי, אדאם ראפאצקי א א.

Dr. Różaner

DZIELNA 9 ([illegible]), tel. [illegible]

טעלעגראמען

פערלענגערט דעם אפמאך פון דער קליינער קאליציע
אויף ווייטער 5 יאהר

בעלגראד, 22. (אטע) מיטוואך אינדער־פריה איז פארגעקומען די לעצטע זיצונג פון דער קאנפערענץ פון די אויסערן־מיניסטארען פון די מלוכות, וואס געהערען צו דער קליינער קאאליציע.

אויף דער זיצונג איז בעשלאסען געווארען, אז דער בונד צווישען יוגא־סלאוויען, רומעניען און טשעכאסלאוואקיען ווערט פערלענגערט אויף ווייטע־רע 5 יאהר.

די צוואנגס־מעכאניזאציע פון די בעקערייען
ווערט אפגעלייגט אויף א יאהר צייט

ווארשא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) לויט ידיעות, וואס זענען דערהאלטען געווארען אין פראפעסיאנעלען פעראיין פון דער ערנעהרונגס־בראנזשע האט די רעגירונג בעשלאסען אבצולעגען דאס איינפיהרען די צוואנגס־מעכאני־זאציע פון די בעקערייען אויף א יאהר צייט.

די רעגירונג האט אויך בעשלאסען צייטווייליג אבצולעגען דעם ראזיגען פראיעקט צוליב דעם שלעכ־טען ווירטשאפטליכען מצב אין לאנד, ווי אויך צוליב דעם, וואס עס וואלט נאך פערגרעסערט געווארען די צאהל ארבייטסלאזע.

בלוטיגע געשלעגען צווישען יודישע ארבייטער אין ווארשא

ווארשא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) היינט איז דא ווייטער פארגעקומען א בלוטיגער צואמענשטויס צווישען בונדישע ארבייטער און רויטע. דאס געשלעג איז אויסגעבראכען ביי פאלגענדע אומשטענדען: אין לאקאל פון די פעראייניגטע אויף לעשנא 49, איז פארגעקומען א שטורמישע פערזאמלונג פון קאמאשענמאכער, דער־ביי איז אויסגעבראכען א געשלעג, וואס האט זיך שפעטער איבערגעטראגען אויף דער גאס. די אד־וואנטורעס האבען נעדזיערט א לענגערע צייט דער־ביי זענען איניגע צעהנדליג ארבייטער פערוואונדעט געווארען.

ווארשאווער קהלה־ראט
אויסגעדריקט אומצוטרוי דער קהלה־פערוואלטונג

ווארשא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון קהלה־ראט, איז מיט א מעהרהייט שטימען פון דער „אגודה“ און די לינקע אנגענומען געווארען דער פארשלאג אויסצודריקען אומצוטרוי דער פער־וואלטונג.

די ציוניסטישע ראטהערען האבען בעת דער אבשטימונג פערלאזען דעם זיצונגס־זאל.

די בעשלוסען פון סאוויעטען־צוזאמענפאהר אין מאסקווע

מאסקווע, 22. (ספ. טעל.) „איזוועסטיא“ האט פערעפענטליכט די בעשלוסען פון פינפטען אל־פערבאנדישען ראטען־צוזאמענפאהר. דער צוזאמענ־פאהר האט אפראבירט דעם 5 יעהריגען פלאן פון דער ענטוויקלונג פון דער סאוויעטישער ווירטשאפט, וואס איז בעשטעטיגט געווארען דורך דער 16־טער קאנפערענץ פון דער רוסישער קאמוניסטישער פאר־טיי. א חוץ דעם האט זיך דער צוזאמענפאהר ארויס־געזאגט פאר דער ריקזיכטסלאזער אבהיטונג פון דער ליניע פון דער קלאסען פאליטיק בנוגע די פויערים, פאר דער אינדוסטריאליזירונג פון סאוו־יעט רוסלאנד פאר איינפיהרען דעם 7 שעה׳דיגען ארבייטס־טאג אין דער אינדוסטריע, פאר דער אונ־בעדינגטער סאציאליסטישער רעארגאניזירונג פון דער רוסישער לאנדווירטשאפט ווי אויך פאר דער פערברייטערונג פון די יסודות פון דער סאוויעט־שער ארמיניסטראטיווער רעגיאנאליסטישער פאליטיק

פראפ. שאר ארויסגעפאהרען קיין בערלין

ווארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער בעקאנטער לאדזער יודישער גרויס־אינדוסטריעלער ה׳ אשר קאהן, וואס געפינט זיך איצט מיט זיין פרוי אין בערלין, האט טעלע־גראפיש איינגעלאדען דעם ראבינער פראפ. מ. שאר ווי אויך זיין זוהן צו קומען צו איהם קיין בערלין.

בלוטיגער אנפאל פון רעקרוטען אין אנ׳אטוואצקער צוג

ווארשא, 22. (טעלעפאניש) נעכטען וועגען מיט׳ן צוג, וועלכער געהט אפ פון אטוואצק 4.10 איינגעשטיגען אויף דער סטאציע פאלעניץ עטליכע רעקרוטען, וועלכע זענען געשטאנען פאר דער פאר־באר־קאמיסיע אין פאלעניץ און אליין שטאמען זיי פון א דארף הינטער ראראשק.

ווי נאר דער צוג האט גערירט האבען די רעק־רוטען געלאזט זייערע שטעקענס אין גאנג, שלא־גענדיג אויף רעכטס און אויף לינקס.

צווישען די פאסאזשירען איז ענטשטאנען א פאניק און מען האט דעם צוג אבגעשטעלט. דער פאליציי־קאמענדאנט מיט א פאליציאנט וועלכע האבען זיך געפונען אויף דער סטאציע, האבען מיט דער הילף פון עטליכע ציווילע יודען אבגעפיהרט די אנפאלער אין „פאסטערונעק“.

פון די קלעפ האט אמשטארקסטען געליטען א געוויסער ה׳ אברהם שטערן פון ריפין וועלכער האט געמוזט אנקומען נאך מעדיצינישע הילף.

ענגלישע ארבייטער־פיהרער און דאס אויפבוי־ווערק אין ארץ־ישראל
די ערקלערונג פון פארזיצער פון דער לאנד־עקזעקוטיווע פון דער לייבור־פארטיי

לאנדאן, (י.ט.א.) דער פאליטישער קא־מיטעט פון דער פועלי־ציון־ארגאניזאציע אין ענגלאנד האט איינגעארדענט אנ׳אויפנאהמע לכבוד דעם בעקאנטען עקאנאמיסט און טעארעטיקער פון דער לייבור פארטיי ד. ה. טוייני, וועל־כער איז איצט צוריקגעקומען פון א לענגערען בעזוך אין ארץ־ישראל.

אויף דער אויפנאהמע, וואס איז פארגעקו־מען אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ בערטראם יאקאבס, האט געהאלטען א גרויסע בעגריסונגס־רעדע דער פארזיצער פון דער לאנד־עקזעקוטיווע פון דער לייבור פארטיי, ה. הערבערט מאריסאן.

דאן האט גענומען דאס ווארט ה׳ טויניי, וועלכער האט געשילדערט זיינע איינדרוקען אין ארץ־ישראל, וואו ער האט באזוכט 12 קאלאניעס. נישט קוקענדיג אויף די שטערונגען, האט טויניי געזאגט, זענען געשאפען געווארען ווערטפולע זאכען, עס וועט נאך אויסקומען צו לעזען נישט איין שווער פראבלעם. אבער ווען מען וואלט מיט 10 יאהר צוריק פאראויסגעזאגט אזא ערפאלג, וואלט מען אזא בעהויפטונג בעצייכענט אלס או־טאפישע. ה׳ טויניי בעצייכענט די יודישע קאלא־ניזאציע אלס ערשטען און בעדייטענדסטען ביי־שפיל פון סאציאליסטישער קאלאניזאציע אויף דער גאנצער וועלט. די ארץ־ישראל׳דיגע ארבייטס־קרייזען אונטערשיידען זיך פון די ארבייטער אין אנדערע לענדער אויך דערמיט, וואס זיי בעשעפ־טיגען זיך נישט אזוי פיל מיט פאליטיק, ווי מיט לויפענדער אויפבוי־ארבייט.

צום סוף האט גענומען דאס ווארט דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע פראפ. בראדעצקי, וועלכער האט ערקלערט, אז די יודישע ארבייטער שטרעבען צו דערהויבען דעם לעבענס־ניווא פון די אראבישע ארבייטער און אויסצו־גלייכען די ארבייטס־בעדינגונגען.

אנטיסעמיטען ווארפען־אראפ א 15־יעהריג יודיש יונגעל פון דער דריטער גאלעריע פון טעאטער

אין דער שטאט סומי, אוקראינע, איז פאר־געקומען א שוידערליכער מארד פון א פופצעהן יעה־ריג יודיש יונגעל אלס רעזולטאט פון אנ׳אנטיסעמי־טישען ארויסטריט.

דאס ערמארדעטע יונגעל, יעקב סאראקין, א יונגער קאמוניסט, איז געוועסען אין טעאטער אויף דער דריטער גאלעריע. א גרופע כולינאנעם האבען זיך געוויצעלט אויף זיין חשבון מיט אנטיסעמיטישע ווערטלעך און ווען ער האט זיך געשטעלט אנטקעגען, האבען זיי איהם אנגענומען און אראבגעווארפען פון דער גאלעריע. דאס יונגעל, א צובלוטיגטער און א פערקריפעלטער איז גלייך אפגעפיהרט געווא־רען אין שפיטאל, וואו ער איז אויפן דריטען טאג געשטארבען פון די וואונדען.

פיל פון די, וואס זענען בשעת דעם געשעהעניש געווען אין טעאטער, האבען אנגעגעבען די נעמען פון די כולינאנעם, וואס זענען שולדיג אין מארד. די ארטיגע פאליציי בעמיהט זיך אבער דעם ענין איינצוזאגען צו פערשווייגען און האט די רוצחים נישט ארעסטירט.

די ארטאדאקסישע פרוי

(אויפן ראנד פון דער קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל“)

מיט דער יודישער פרוי איז געשעהען עפּעס אומגעוועהנליכעס. רחות לאנג איז זי רעכטליך געשטאנען אויף א גלייכען ברעטעל מיט מאן און אפשר נאך א טרעפּעל העכער. זי איז געווען די עקרת הבית, זי האט געפיהרט די געשעפטען, האט געפיהרט דאס הויז, האט דערצויגען קינדער. פאר אונז איז קיין פרויען־פראגע אין יודישער בעדזיהונג, נישט געווען. דערפאר אבער איז די פרוי געזעלשאפטליך געווען אונטערדריקט און פערשקלאפט, זי איז געווען די אספּוּפה הנררסת, וואס פוס־בענקעלע ביים מאן און נישט דווקא לעתיד לבוא...

אט די לאגע פון דער פרוי, האט אין דער ערשטער צייט פון דער השכלה־בעוועגונג, געגעבען געלעגענהייט צו טענות און תרעומות. ווער געדענקט נישט י"ל גארדאנס שיר איבער דער „אשה עבריה?“ אין דעם שיר שילדערט דער משורר די טרויערי־גע לאגע פון דער פרוי, וואס מוז זיין פערשלאסען אין איהרע פיר ווענד, טאר נישט קומען צווישען מענשען האט נישט קיין רעכט און בעקומט נישט קיין גערעכטיגקייט.

נאטירליך, זיינען די טענות שטארק איבער־געטריבען, ווי עס פאסט פאר יענער צייט. אבער לאנג האט עס נישט געדויערט און די פרוי איז ארויס אין גאס געגיסט פון דער פרייהייט מיט פולע הויפענס און מיסברויכט שטארק די פריי־הייט, ווי מיר זעהען עס לייידער צו אפט ביי אונז אין פוילען.

מען דארף זיך נישט נארען: די סכנה פון שמד, אסימילאציע, לוקסוס, באנקראטען און די איבעריגע פגעים רעים, — קומען פון דער פרוי. זי האט אמאל געבראכט דעם טויט אויף דער וועלט און זי ברענגט איהם עד־היום, זי איז געווארען דער שותף פון נחש. פון דער שלאנג, וואס שע־מירירט אין די פערשווערנסטע פארבען בעהאלטענ־ריג דערביי די גלאטע אנגענעהמע הויט... צוליב איהר קומט דער טויט אויפ'ן יחיד אין דער פארם פון זעלבסטמארדען און פערשווענדונגען, זי ברענגט אויך דעם טויט אויפ'ן כלל אין דער פארם פון נאציאנאלער פערניכטונג.

אט אין דער געפעהרליכער סיטואציע, אין וועלכער מיר געפינען זיך, קומט דער אנזאג פון דער ארטאדאקסישער פרוי, ווי א מבשר טוב, ווי א גוטער אנזאג. מען מוז הוסען: אז די פרוי וואס געהט אין אן ארגאניזאציע, וואס פאהרט אויף א קאנגרעס, איז נישט מעהר די פערשמאלצטע און קיסענדע, פאנאטישע יודענע. דאס איז שוין די פרוי פון דער נייער צייט, וועלכע ווייסט די וועלט, פערשטעהט, וואס עס טוט זיך ארום איהר. נישט אומזיסט קומט די בעוועגונג פון קראקא. פון דער שטאט, וואס פערמאגט דעם גרעסטען פראצענט יודישע אינטעליגענץ. די שטאט, וואס איז אבער גלייכצייטיג אויך די פעסטונג פון דער אסימילאציע, די שטאט פון אויסערער פארמעלער יודישקייט, די שטאט פון שטריימעל און ווייסע זאקען און גלייכ־צייטיג אויך די שטאט פון פערפוילישקייט.

פון דער שטאט, וואס האט אין זיך געוואַ־מעלט און קאנצענטרירט די גרעסטע הפכים, די גרעסטע סתירות אין אונזער לעבען, פון דער שטאט איז געקומען די „בית יעקב שולע“, פון קראקא קומט אויך די אידעע פון איצטיגען צו־זאמענפאהר. דארט זעהט מען בולט'ער ווי אנ־דערש וואו, ווי גרויס עס איז די סכנה פאר'ן יודישען כלל אויב די עמאנסיפאציע פון דער פרוי וועט ווייטער געהן אויף דער ליניע ווי ביז איצט, דארט ווייסט מען, אז דאס וועט זיין די עמאנסיפאציע פון יודישקייט און אויך פון מענשליכקייט, מען וועט זיך פון אלץ בעפרייען און עס וועט קומען א רוח הפלגה, ווען איינער וועט נישט פערשטעהן, וואס דער צווייטער רעדט. מען וועט נישט פערשטעהען אין דאפעלטען זין, נישט שפראכליך און נישט אידעאיש.

עס איז א גוטער סימן פאר דער בעווע־גונג, וואס זי האט אנגעכאפט דעם שלאנג ביי די צייין און רייסט איהם ארויס דעם גיפט, וואס איהר לאזונג איז: „צוריק צו יודיש“! די פרויען פיהלען מיט זייער געזונדטען אינסטינקט, אז דער וועג צו יודישקייט פיהרט נאר איבער דער יודישער שפראך.

און דערפאר איז דער קאנגרעס געוואַ־ע א געשעהעניש נישט בלויז פאר לאדז, נאר פאר דער גאנצער יודישער גאס. די פרוי, די יודישע פרוי זאגט איהר ווארט און אלע הערען מיט יראת־הכבוד.

ש. י. סטופּניצקי.

נייער פאהרפּלאן

גילטיג פון 15, מאי 1929

לאדזער פאבריק־באהן

פון לאדז

2.00	קיין װארשא	
4.45	קיין װארשא	(שנעלצוג)
6.40	קיין קאלושעק	(אנשלוס מיט װארשא ש.צ.)
7.45	קיין װארשא	(שנעלצוג)
8.30	קיין קאלושעק	(זונטאג און חגאות)
10.05	קיין קאלושעק	
10.50	〃 〃	
12.05	קיין קאלושעק	(אנשלוס מיט װארשא שנ.צ.)
14.20	קיין װארשא	
14.40	קיין קאלושעק	
15.40	〃 〃	
16.15	קיין גאלקובעק	
16.35	קיין װארשא	
17.35	קיין קאלושעק	
18.30	קיין קאלושעק	(אנשלוס מיט װארשא שנ.צ.)
19.05	קיין װארשא	(שנעלצוג)
19.35	קיין קאלושעק	
20.31	〃 〃	
21.05	קיין װארשא	
21.40	קיין קאלושעק	
23.15	קיין װארשא	

קיין לאדז

1.30	פון װארשא	
5.05	〃 〃	
6.52	פון קאלושעק	
7.28	〃 〃	
7.50	〃 〃	
8.42	〃 〃	
9.03	אנדרושעיעו	(מאנטאג און נאך יום־טוב־טאג)
9.54	פון קאלושעק	
11.12	פון װארשא	
12.17	פון קאלושעק	
12.47	פון גאלקובעק	
14.07	פון װארשא	
16.04	פון קאלושעק	
16.25	פון װארשא	(שנעל־צוג)
17.47	פון װארשא	
19.25	פון גאלקובעק	
20.23	פון װארשא	
20.42	〃 〃	(שנעל־צוג)
21.17	פון קאלושעק	(זונטאג און חגאות)
22.12	〃 〃	(זונטאג און חגאות)
22.52	פון װארשא	

קאלישער באהן

פון לאדז

0.20	קיין קוטנא	(אנשלוס מיט ראנציג און גדיניע)
2.05	קיין פויזען	
3.02	קיין װארשא	
6.37	〃 〃	(שנעל־צוג)
7.30	קיין װארשא	
7.50	קיין פויזען	
8.55	קיין קאלושעק	
9.33	קיין קוטנא	
10.15	קיין בענטשען	
12.40	קיין קוטנא	
12.50	קיין פויזען	
13.20	קיין װארשא	
13.39	〃 〃	
15.15	קיין קוטנא	
15.25	קיין פויזען און בענטשען	
15.50	קיין קוטנא און פויזען	
18.41	קיין לאוויטש	
19.30	קיין אסטראווא	
20.12	קיין לעמבערג און סקאַישיסקא	
20.35	קיין אלעקסאנדראווא, ראנציג און גדיניע	
21.55	קיין פויזען און בענטשען	
22.15	קיין קאטאוויץ און קראקא	
23.06	קיין בענטשען	(שנעלצוג)

קיין לאדז

1.50	פון װארשא	
2.46	פון אסטראווא	
6.28	פון פויזען און בענטשען	(שנעלצוג)
7.12	פון פויזען און בענטשען	
7.14	פון קאטאוויץ און קראקוי	
7.28	פון קוטנא	
8.05	פון גדיניע, ראנציג און קוטנא	
8.45	פון אסטראווא	
9.26	פון לעמבערג	(איבער סקאַושיסקא)
10.06	פון װארשא	(שנעלצוג)
12.34	〃 〃	
13.15	פון פויזען	
13.25	פון פויזען און בענטשען	
18.23	פון פויזען	
18.50	פון קאלושעק	
19.16	פון לאוויטש	
19.54	פון פויזען	(שנעלצוג)
20.02	פון ראנציג, גדיניע און קוטנא	
21.40	פון װארשא	
22.01	פון אלעקסאנדראווא	
22.58	פון װארשא	(שנעלצוג)
23.15	פון פויזען	

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט־, האר און ווענערישע קראנקהייטען
זכר־שוואכע, לישט און רעט, רענטגען־שטראהלען און
עלעקטרא־ליכט, עלעקטרא־טעראפּיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענט

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
און לעטשענישע, נבורזשער 17 פון 10—11 און פון 2—8

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און
הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע
אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענע־
רישע קראנקהייטען. מענער־
שוועכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנד־
לונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אווענט

אריכת ימים

די מענשען האבען בטבע השק צו לעבען לאנג

ס'איז א מאָדנער צופאל, וואס פון רוסלאנד קומען אין כסדר בעריכטען וועגען נייע מעגליכקייטען צו פערלענגערען דעם מענשליכען לעבען.

דארטען האט מען געמאכט דעם גרויסען אר־בערבריק אין פּאליטישען לעבען פון לאנד, וואס זיין צוועק דארף זיין צו פערבעסערען דעם מענשליכען לעבען. און, ווי מען קען זעהן, געהט עס צו גאנץ שווערליך און לאנגזאם די האויגע פערבעסערונגען דורכצופיהרען.

גלייכצייטיג ארבייטען דארטען געלעהרטע אויף מיטלען דעם לעבען צו פערלענגערען. צי דאס לעבען ווערט בעסער אדער נישט, ווילען אלע מענשען, מיט זעהר א קליינער אויסנאהם, לעבען וואס לענגער, עס קוסט נאך אזוי ווי זיכער, אז א שווערער לעבען פול מיט ליידען געהט נארנישט צו אמען מיט'ן חשק שנעל צו ענדיגען. דער ארימאן, וועלכער לעבט אויף צרות איז נישט אזא קאנדידאט אויף א זעלבסטמערדער, ווי דאס איז דער לעבע־יונג, וועלכער ווערט געזאוינט צו אלע פערגעניגענס. מסתמא איז עס וויל דער ליידענדער איז תמיד פול מיט האפנונג אויף א בעסערע צוקונפט, און וואס לענגער דאס לעבען, אלץ מעהר מעגליכקייט פאר א בעסערע צייט שפעטער.

יעדענפאלס זיינען די בעמיהונגען צו פער־לענגערען דעם לעבען מעהר מוליד'ג אין דעם זינען, וואס זי געפינען א סימפאטישען אפקלאנג אין דער גאנצער וועלט. אלע זיינען פעראינטערעסירט אין דעם, אז דאס זאל זיין מיט ערפאלג און ווענען גרייט צו געבען זייער מיטווירקונג נישט אזוי ווי אין די בעמיהונגען צו פערבעסערען דעם מענשליכען לעבען, וואס טראגט א פּאליטישען כאראקטער, און וואס זענע די אזוי פיל געגנער סיי צו די מיט־לען און סיי צו דעם צוועק.

* * *

ווען־טען זאל אבער וועלען אויסגעפינען, וואס מענשען טראכטען וועגען דעם ערפאלג פון די בעמיהונגען, וואלט אפשר דער רעזולטאט געווען פונקט א פערקעהרטער.

כ'איז אמת, אז די וויסענשאפט האט אין די מאדערנע צייטען אויסגעפונען כמעט אונגלויבליכע מיטלען צו לינדערן די פיזישע ליידען פון מענשען און פערמיידען אדער היילען זיינע קראנקהייטען, פונ דעסטוועגען איז דער גלויבען נאך זעהר שוואך, אז דער מענש האט א קאנטראל אויפ'ן לעבען אדער אויף זיין פערלענגערונג. א סך מענשען גלויבען גיכער, אז מען קען פערבעסערען ביי א גוטען ווייד־לען דעם לעבען אין פּאליטישען און סאציאלען זי־נען און זיך אויסהיטען פון צרות אויף די געביטען, ווי מען גלויבט, אז מענשען קענען זיך אויסהיטען פון קראנקהייטען, אדער פון שטארבען פריהער, ווי דער מאקסימום יאהרען איז פאר די גליקליכע וועלכע דערלעבען א הויכען עלטער.

עס זענען דא איצט געוויע סטאטיסטיקס וואס ווארפען א ליכט אויף די מעגליכקייטען פון לעבען אונטער געוויסע אומשטענדען, אבער דער פאקטישער נוצען דערפון איז בלויז צו ציינגען, ווי די פּראפּארציע איז אין דורכשניט, ווי צום ביישפּיל וויפיל מענשען עס שטארבען אין א יאהר פון א גע־וויסער צאהל. עס איז אבער נישטא קיין וועג צו אגען, ווער עס וועלען זיין די ארויסגעפאלענע, ווייל נישט קיין געלד, נישט קיין פערגעניגען, נישט קיין לייכטע ארבייט און אפילו חער געזונד־צושטאנד איז נישט קיין גאראנטיע.

טראץ דעם איז אבער קיין צווייפעל נישט, אז מענשען כאפּען זיך אן אין יעדער געלעגענהייט, וואס ווערט זיי געגעבען צו פערהיטען אדער צו ראַ־טעווע דעם לעבען, מיט אלע אומזיכערקייטען בלייבט דאך נישט קיין אנדער וועג, ווי זיך צו בענוצען מיט דעם, וואס די וויסענשאפט האט אויסגעפונען אויפ'ן יסוד פון ערפאהרונג און נייע־ענטדעקטע מיטלען. און לויט די סטאטיסטיקס האט זיך די לענג פון מענשליכען לעבען אין דער מאדערנער צייט פער־גרעסערט, כאטש בלויז אויף עטליכע יאהר, וואס איז נישט געווען צו זאגען מיט זיכערקייט, אז דאס איז בלויז א דאנק דער מעדיצינישער וויסענשאפט.

אמאל טרעפט א פאל, וואס מאכט צו דענקען, אז די בעמיהונגען פיהרען דירעקט צו א גוטען רעזולטאט, אויב מען האט נאר די מעגליכקייט אנצווענדען די מיטלען, וואס זיינען דא. אזוי האט די גאנצע וועלט נישט לאנג צוריק זיך צוגעקוקט מיט גרויס אויפמערקזאמקייט, ווי דער ענגלישער קעניג האט אנגעפיהרט א פערצווייפעלטען קאמף פאר זיין לעבען און די דאקטוירים האבען געמאכט אלערליי יאנגשטרענגונגען מיט די נייעסטע ערפינ־דונגען, און ווי מען ערקלערט, איז עס נאר א דאנק דעם, וואס איז געלונגען איהם אבצוראטעווען.

דער אלטער דאקפעלער איז שוין מיט א פאר צעהנדליג יאהר צוריק בעטראכט געווארען פאר אנ'עובר בטל, מען האט געצווייפעלט, צו ער וועט זיך קענען לאנג האלטען. ביי היינטיגען טאג איז ער אין נייינציגסטען יאהר געזונד און מונטע־ר, שפּילענדיג גאלף. נישט ווילענדיג מוז מען טראכטען, אז די אויפּפּאסונג און זארגפעלטיגקייט, מיט וועל־כע ער פיהרט זיין לעבען ווירקען דערצו, אז ער האט אריכת ימים און פערברענגט זיך גאנץ גוט אויף דער וועלט.

* * *

פון דעם איז אפשר נישט ווייט צו דער פער־ווירקליכונג פון די פלענער צו פערלענגערען דעם מענשליכען לעבען מיט אנדערע מיטלען, וועגען וועלכע עס ארבייטען בעזונדערס עטליכע רוסישע געלעהרטע.

די טעאריע פון דאקטאר וואראנאוו איז שוין בעקאנט שעהנע עטליכע יאהר, און האט שוין זאַ־גאַר, ווי מען פערזיכערט, געבראכט גוטע רעזול־טאטען. ער וויל בעווייזען אז אויב אפילו געוויסע דריזען, וואס דער מענש האט מיט זיך פון דער נאטור ווערען אויסגענוצט, וואס מוז פעראורזאכען די אבשטארבונג פון קערפער אין א קורצע צייט, קען מען אין דעם מענשען איינפלאנצען דריזען פון אנדערע בעשעפענישען וואס וועלען פערנעהמען דעם פלאץ פון זיינע אייגענע, און אזוי ארום איז געבען די מעגליכקייט צו לעבען לענגער.

עס בלייבט דא די פראגע, ווי־אזוי די דריזען פון די אנדערע בעשעפענישען וועלען ווירקען אויפ'ן קערפער פון מענשען, צו זיי וועלען הארמאנירען מיט די אנדערע טיילען פון קערפער, זיך אויסמישען און איהם אויפהאלטען אלס רעמועלבען מענשען ווי ער איז. געוויס פריהער אדער שפּעטער זיי קענען נאך חלילה מאכען פון איהם א „מאלפע“.

די נייעסטע ענטדעקונג, וואס פּראפעסאר טושנאוו פון מאסקווע האט לעצטענס ארויסגעבראכט איז, אז קיין דריזען־אפּעראציעס זיינען גאר נישט נויטיג און נישט ראטזאם, ער האט ענטדעקט אזעלכע כעמישע שטאפען, וואס מען קען אריינ־שפּריצען אין קערפער, אז זעם זאל זיך ענדערען דער לעבענס־פּראצעס פון די קערפערליכע פונקצי־יעס. דאס זאל אפּהיטען דעם מענשען פון שטארבען ווען עס לעבען זיך אוים געוויסע טיילען פון קערפער, ווייל דאס קען ווירקען, אז אלע טיילען זאלען זיך אויסלעבען אין א גלייכער פארם. און דאמאלס איז די לעבענס־מעגליכקייט, לויט'ן פּראפעסאר, כאטש 150 יאהר.

און אנ'אנדער פּראפעסאר, אויך א רוסישער, האט גאר אנ'אנדער אידעע. ער ארבייט הערויף, אז דער קאפּ אליין זאל קענען ווירקען און דענקען שוין נאכדעם, ווי ער זאל ווערען אבגעטיילט פון קערפער. אזוי ווי עס קען דאך פּאסירען, אז דער קערפער צוליב קראנקהייטען, זאל ווערען אונפעהיג צו עקזיסטירען אין דער צייט, ווען דער קאפּ איז נאך פעהיג צו ארבייטען, זאל מען קענען דעם קאפּ אויפהאלטען אין כעמישע שטאפען, און ער זאל בלייבען לעבענס־פעהיג צו ארבייטען גייסטיג אהן דער נויטווענדיגקייט צו גענוסען פון שפּייז און זיך בעווארגען מיט קליידונג פאר'ן קערפער.

דער בעריהמטער בערנארד שאו פון ענגלאנד, האט זיך שוין ארויסגערופען אז ער אליין וואלט עס געוואלט מען זאל זיין קאפּ אויפהאלטען אויף אזא אופן, אויב עס זאל זיך ארויסווייזען אז ס'איז טאקע מעגליך... דאמאלס וואלט ער ווייטער אנ־געגאנגען מיט זיינע שאפונגען און ריקטירט זיינע פּיעסען.

* * *

הכלל, די רוסען שלאפען נישט!

ז ייוילען נישט אנדערש נאר בעווארגען די מענשען מיט א בעסערען און אויך א לענגערען לעבען.

חיים הורוויץ.

„צער בעל־חיים"
אַ קאָנגרעס פון צבועק'עס

אין ווינע איז איצט פאַרגעקומען אַ קאָנגרעס פון די חברות „צער בעלי חיים" און שוין אין די ערשטע טעג האָבען זיי אָנגענומען אַ בעשלוס צו פאָדערן, מען זאָל פערווערען די יודישע שחיטה. די פאָדערונג איז געוואָרען געשטיצט מיט וויסענשאַפטליכע רעפעראַטען און פילמס, דורך וועלכע עס איז געוואָרען דעמאָנסטרירט און ערקלערט די „אַכזריות", וואָס שטעקט אין דער יודישער פאָרם פון שחיטה. מיט גרויס מיה האָט זיך איינגעגעבען די יודישע מיטגלידער פון קאָנגרעס אָפּצוענטפערען אויף די אָנפאַלען און בערוהיגען די געמיטער. אָבער זיי האָט זיך נישט איינגעגעבען אָפּצושרייען די רעזאָלוציע און זי איז טאַקע געוואָרען אָנגענומען. איצט וועלען אַלע שונאי ישראל האָבען זיך אויף וואָס צו שטיצען, און עס וועט זיך אָנהויבען אַ העצע געגען דער יודישער פאָרם פון שחיטה.

צער בעלי חיים! — געוויס איז עס אַ גרויסער ענין. ורחמיו על כל מעשיו, דער בורא ווערט געריהמט, דאָס זיין רחמנות פערשפּרייט זיך איבער אַלע בעשעפעניסען. אין דער תורה ווערען פאָראַן גענוג דינים, ווי דער איסור אויף אבר מן החי, לא תחסום שור בדישו, מען זאָל דעם אָקס נישט שליסען דאָס מויל, ווען ער אַרבייט ביי די תבואה ד. ה. ער זאָל מעגען כאַפּען עפּעס אין מויל אַריין און זאָל געניסען די פרוכט פון זיין אַרבייט א.אַז.וו. אַפילו ביים עסען פליייש, וואָס איז געוואָרען בעטראַכט פאַר אַ לוקסוס, איז געזאָגט געוואָרען, דאָס נאָר ווען עס וועט דיר שוין געהן גאַנץ גוט און דו וועסט וועלען עסען פליייש מוזט דו פריהער עס שחט'ען, אַרויסלאָזען דאָס בלוט, ד. ה. די שחיטה איז געוואָרען בעטראַכט אַלס אַ הומאַניטאַרע פאָרם פון אומברענגען אַ בעל־חי און אַלס אַזעלכע ווערט זי נאָך עד־היום נישט אָפּגעפרעגט.

די חברה־לייט טענה'ן נאָר, אַז היינט איז שוין דאָ נייע מעטאָדען, איבערהויפּט דאָס פערטויבען די בהמה פאַר דער שחיטה דורך עלעקטריע, וואָס מאַכט, אַז זי פיהלט גאָר נישט קיין ווערטאָג.

ווי מיר זעהען איז דער ענין צער־בעלי חיים אונז יודען נישט גאַנץ פרעמד. מיר האָבען עס שוין געבאָטען אין דער תורה, מיר האָבען עס אין לעבען, דאַגעגען איז דער ענין עסען־פליייש פאַר אונז בכלל נישט קיין געבאָט. עס איז רעכט אָהן דעם אויך.

אָבער וויפיל צביעות, וויפיל פאַלשקייט געהערט דערצו. מען זאָל צואַמענקומען ביים היינטיגען טאָג קיין ווינע און טראַכטען מכוח רחמנות אויף די בהמות. ווי ווייט איז עס ווינע פון גענף? דאָרט זיצט מען שוין צום וויפילטען מאָל, פאַרשטעהער פון גאָר דער וועלט און בעטראַכטען אַ פאַרשלאַג וועגען פערקלענערען די בעוואָפנונג. דאַכט זיך, וואָס קען זיין אַ גרעסערער צער בעלי חיים. ווי אַט די כלי־משחית, וואָס מען גרייט צו געגען מענשען, אַט די פערשידענע מינען, פלאַמען־וואַרפער, גיפטיגע גאַזען, אולטראַ־פיאָלעט, אָדער אולטראַ־רויט, וואָס זענען בכוח צו פערברענען, פערסמ'ען און בלינד צו מאַכען טויזענדער מענשען מיט איין שטראַהל. אַט די אַלע הכנות צו דער קינפטיגער שחיטה אויף מענשען מיט איין שטראַהל. אַט די אַלע הכנות צו דער קינפטיגער שחיטה אויף מענשען, איז אין אָרדנונג. דאָרט האָבען די צער בעלי חיים'ניקעס גאָר נישט, וואָס אַריינצוזאָגען. דאָרט זיצען דיפּלאָמאַטען, גענעראַלען און בעטראַכטען דעם ענין פון שטאַנדפּונקט צי עס לוינט, צי עס קאַלקולירט זיך און צי עס וועט נישט שאַדען דער פּאָליטישער, אָדער ווירטשאַפטליכער קאָנקורענץ. נאָר דאָ, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אָקסען, דאָ וועגען זיי אַלע דאָ מיט זייערע ווייכע הערצער, וואָס קענען דעם צער נישט צוזעהן.

צער בעלי חיים! געוויס איז עס אַ גרויסער ענין, אָבער פאַקען ביי דער האַנד קען מען דאָך נאָר דעם יודען, ווייל נאָר יודען דאַרפען האָבען די גרויסע הכנות, ווען זיי ווילען עסען אַ שטיקעל פליייש. נאָר יודען מוזען האָבען אַ ספּעציעלען שוחט מיט אַ ספּעציעלען חלף, נאָר זיי מאַכען עס אַזוי, דאָס אַלע ווייסען ווי און ווען עס ווערט געקוילעט און מען קען האָבען אַ קאָנטראָל. ביי לייטען, ווען הכל שוחטים, ווען יעדער קען די מלאכה, ווען מען קען עס טון, ווען מען וויל און ווי מען וויל, ווען עס איז גאָר קיין קאָנטראָל נישט מעגליך, ווערט דאָך טאַקע אָפּגעטון שרעקליכע אַכזריות.

צי האָט איהר אַמאָל געזעהן און געהערט די קולות, ווען מען שטעכט אַ דבר אַחר און מען וויל דווקא דאָס בלוט זאָל חלילה נישט געהן לאיבוד?

צי האָט איהר אַמאָל געזעהן, ווי מען האַקט ראַקעס לעבעדיגע און זיי צאַפּלען זיך אין טאָפּ.

אויף די אַכזריות איז קיין קאָנטראָל נישטאָ און קיינער רעדט דערפון נישט. נאָר די יודישע שחיטה איז עס די איינציגע, לעצטע אַכזריות, וועלכע מען דאַרף נאָך אויסראָטען פון דער וועלט און אַלץ וועט זיין אין אָרדנונג. אויף די לייט האָט שוין דער נביא געקלאָגט, אויף די זובחי אדם עגלים ישקון, אויף די, וואָס קוילען מענשען און קושען קעלבער....

ש. י. ס.

דאס „אימפּעריאַליסטישע" יודענטום
דער יודישער ישוב אין פערנאַמבוקאָ — אַ ישיבה אין איטאַליע — יודישע מאַדיאַרען בויען תלמוד תורות און קהלות

שוין פריהער האָב איך געמאַכט די „ענט־דעקונג", אַז דער פערנעהם פון דער "יודישער וועלט" ווערט אַלץ ברייטער, אַלץ ווייטער און גרעסער, וואָרים אַפילו וואו אדם הראשון האָט קיין פוס נישט געשטעלט, וואַקסט אויס אַ יודישער ישוב נאָך אַ ישוב. און נישט בלויז פיזישע ישובים וואַקסען, נאָר אויך גייסטיגע, וואו נעכטען איז געווען אַ מדבר ווערט היינט אַ מדבר־סיני; וואו מיט יאָהרען צוריק איז קיין זכר נישט געווען דערפון, וואָס מ'רופט „יודענטום", „יודישע קולטור". „ליטעראַטור" א. ד. גל. טרעפט איצט די אַלע גוטע זאַכען אינמיטען רעכטען וואַקסען.

איהר ווילט בעווייזען? הערט!

צפּעס אַ סך האָט איהר געהערט פון דעם בראַזילישען שטאַאַט און שטאָדט פערנאַמבוקאָ? געוויס האָט איהר נישט געהערט. און האָט איהר אַמאָל יאָ פערנומען דעם דאָזיגען נאָמען, איז נישט אַנדערש — איך בין איבערצייגט דערין — ווי אין פערבינדונג מיט אַלקאָהאָל און אַנדערע גשמיות'ן, אָבער מיט יודישקייט — ווען וואָלט עס, דאַכט זיך איינגעפאַלען?

אָבער איצט איז עס אַ פאַקט. פערנאַמבוקאָ האָט אַ יודישען ישוב. דער יודישער ישוב אין פערנאַמבוקאָ פערמאָגט אַלע חברות, אַלע אינסטיטוציעס, אַלע געזעלשאַפטען און אַלע קולטור־גרופּען, וואָס אַלע אַנדערע ישובים פערמאָגען. וואָס האָט איהר דאָ נישט?

איהר האָט דאָ אַ יודישען „יוגענד־פעראיין" און האָט אַ העבּרעאישען „חוג מאַקס נאָרדוי"; ביידע זענען אומפּאַרטייאיש, ביידע האָבען אַ בעדייטענדע צאָהל מיטגלידער און ביידע האָבען איין ציל: קולטורעל און געזעלשאַפטליך צו ענט־וויקלען די יודישע יוגענד אין פערנאַמבוקאָ". און אַ פיינע ביבליאָטעק פערמאָגט דער „חוג", וואָס איז נאַטירליך אָפען פאַר'ן יוגענד־פעראיין אויך. און צוויי הילפס־אינסטיטוציעס פערמאָגט פערנאַמבוקאָ: „רעליעף" און „עזרה". און אַ מנהג איז שוין דאָרט, אַז דער אָרימאַן, צי ער וויל, צי נישט — מוז נהנה זיין פון ביידע חברות — ווייל איינע אָהן דער צווייטער גיט נישט. פרעגט דער „רעליעף" וויפיל די „עזרה" האָט געגעבען און עס פרעגט די „עזרה" וויפיל דער „רעליעף" האָט געגעבען. און אַז ביידע גיבען, מוז אַלץ נאָך דער אָרימאַן „דאָס איבעריגע" מאַכען אי־בערן שטאָדט. אמת'ע צדקה! ווער עס קומט אָן צו איהר. ווער זי שוין קיינמאָל נישט פערגעסען.

יודישליך! און אויך די שול־פראַגע האַלט ביי געלעזט ווערען (צוויי דערצעהלט אַ קאָרעספּאָנדענט אין ריאָ'ער „יודישער פאָלקס־צייטונג") „על צד היותר טוב". אַ נייער לעהרער פון פּאַלעסטינאַ איז אַהין פערוואָגעלט געוואָרען, האָט ער אויפגעוועקט די כלל־טוער, די עלטערען, די אינסטיטוציעס. אין גיכען וועט זי עפענען אַ יודישע שול פאַר קינדער — אָנשטאָט די צוויי, וואָס האָבען פריהער אַמאָל עקזיסטירט, און האָבען זיך ביידע פערמאַכט, און מען טראַכט אויך שוין אַפילו וועגען אַ „דראַמאַטישען צענטער". און „דער סך הכל איז — שרייבט מען אין דער דער־מאָנטער צייטונג — צי לאַנגזאַמער, צי שנעלער, נאָר עס בעוועגט זיך דאָך דאָס יודיש־קולטורעלע און געזעלשאַפטליכע לעבען אין פערנאַמבוקאָ".

בעווייזט דאָס נישט, אַז „די יודישע וועלט" און די יודישע קולטור ווערט אַלץ מעהר און מעהר אימפּעריאַליסטיש, נעהמט איין אַלע וועלט־טיילען און בעפעסטיגט זיך אומעטום? טרעפט איהר דען נישט דאָס יודענטום דאָרט וואו איהר האָט עס אַמווייניגסטען ערוואַרט?

אָט נעהמט כאָטש איטאַליען. יאָהרען און יאָהרען דורות און דורות האָט זיך פון איטאַליען נישט געהערט מעהר קיין שום פון אַלט־יודישען יודענטום. יעדער פון אונז און אויך יענע נישט פון אונז, זענען זיכער געווען אין זייער איבער־צייגונג, אַז דאָרט אין איטאַליען, איז עס אויס מיט'ן יודענטום; אַז דאָרט האָט די אַסימילאַציע דערגרייכט איהר ענד־ציל — עס איז נאָך קוים דאָ אַ שאָטען פון אַ רויך־פיגור, איבער וועלכען ס'שוועבען די אותיות א־י־ד. און עס זענען בע־רעכטיגט געווען אַלע האָפנונגען, אַז גאָר אין־גיכען וועט אויך די רויך־פיגור צושווימען, די אותיות וועלען פערבלאַסען און — שוין!

און פּלוצלינג אַ מודעה:

„אין דער ישיבה „אשל אברהם", וואָס אין גוריציאַ (איטאַליען), איז נאָך דאָ פּלאַץ פאַר בחורים, וואָס האָבען שוין אַ ידיעה אין גמרא און פוסקים. די פערוואַלטונג פון דער ישיבה, שטיצט, לויט איהרע קרעפטען, יענע בחורים, וואָס נויטיגען זיך אין שטיצע. דער סדר הלמוד דעם פערגאַנגענעם ווינטער איז געווען גמרא מיט מהרש"א א. אַ. וו. דער למוד דעם נייעם זמן וועט זיך אָנהויבען ראש חודש אייר א. אַ. וו."

וואָלט עס ווער געגלויבט? קאָן עס עמיצער אָפּלייקענען? דאַכט זיך, ווי קומט אַהין, אין אַ פערוואָרפען איטאַליעניש שטעדטעל אַ ישיבה מיט בחורים, מיט ש"ס און פוסקים? איז עס אָבער אַ פאַקט און דער פאַקט בעווייזט נאָכאַמאָל, אַז ווי געזאָגט, דאָס יודענטום ווערט אַלץ מעהר און מעהר אימפּעריאַליסטיש, נעהמט איין די וועלט און בעפעסטיגט זיך אומעטום אויף שטאַרקע פּאָזי־ציעס...

אָדער נעהמט אונגאַרן. דאָס לאַנד פון דער קלאַסישסטער אַסימילאַציע, אַ לאַנד מיט קרוב צו אַ האַלבען מיליאָן אַזעלכע יודען, וואָס יעדער פון זיי איז גרייט געווען צו שווערען מיט כל השבו־עות, אַז ער איז אַ ריינער, כשר'ער ראַסענדיגער מאַדיאַר (די אונגאַרען רופט מען אויך מאַדיאַרען); אַז קיין בלוטס־טראָפּען יודישקייט וועט איהר אין זיין בלוט נישט געפינען. און האָט זיך עמיצער גערופען „מאַדיאַר פון משה רבינו'ס גלויבען" האָט עס קיינער נישט גענומען ערנסט. וואָרום ווייני־גער נאָך ווי זיי האָבען זיך אָנגעקערט מיט די מאַדיאַרען, האָבען זיי זיך אָנגעקערט מיט משה'ן און מיט זיין גלויבען. און גאָר נישט. יאָהרען און דורות זענען פערביי. אונגאַרישע יודען האָבען פערגעסען אַן זיך און אַליין נאָר געזוכט און אַלץ געטראַכט ווי טיפער און ווי ענדגילטיגער זיך אָפּ־צו'טובל'ען אין די אונגאַריש־קאַטוילישע וואַסע־רען, און — אַ סוף זאָל עס נעהמען.

אָבער אַז די וועלט דרעהט זיך, האָט זי זיך דערדרעהט צו אַ פונקט, האָבען זיך איינמאָל פאַר אַלע מאָל געמוזט שטעלען דעם בטלנ'ס (ביי פרצ'ן) פראַגע: „ווער בין איך?"

און מ'האָט די פראַגע געשטעלט אויף אַ קאָנ־גרעס פון די צוויי גרופּענע „נעאָלאָגען" (אַסימי־לאַטאָרען) אין אונגאַרן. און אין דער ערעפנונגס־רעדע איז געקומען דער ענטפער:

— אונגאַרישע יודען פיהלען זיך, ווי עכטע מאַדיאַרען, און זיי וועלען זיך נישט לאָזען פון די אַנטיסעמיטען אַרויסרייסען פון דער אונגאַרישער קולטור און פון אונגאַרישען געזעלשאַפטליכען לעבען.

אָבער די רעזאָלוציעס, וואָס דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען, זענען פונקט דער היפך דערפון, וואָס די ערעפנונגס־רעדע האָט פראָקלאַמירט, וואָ־רום די זעלבע „עכטע מאַדיאַרען", וואָס וועלען זיך נישט לאָזען א. אַ. וו., האָבען דאָך בעשלאָ־סען: „צו עפענען נייע תלמוד־תורה'ס, שאַפען יו־דישע געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, יודישע סע־מינאַרען און שולען פאַר דער יוגענד, — יודישע קולטור־אינסטיטוציעס — אָפּגעזונדערט פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג, עס איז אויך בעשלאָ־סען געוואָרען צו פערשטאַרקען די קהלות, קעמ־פען געגען אַנטיסעמיטיזם, געגען דער שמד־בע־וועגונג — די לאָגישסטע קאָנסעקווענץ פון דער אַסימילאַציע א. אַ. וו.

אויב אין אונגאַרן מיט די פערמאַדיאַרעוועטע יודען האָט אַזוינס געקאָנט געשעהן, בע־ווייזט עס דען נישט, אַז דאָס יודענטום פערכאַפּט די וועלט, שפּרייט אויס זיינע פליגלען אַלץ ברייטער און ווייטער?...

ש. ראָזענפעלד.

די ריזיגע אויסשטעלונג אין פּויזען

(פון אונזער ספּעציעלען שליח)

4.

נאָך דער ערשטער כוואַליע פון געסט, וועל־כע זענען געקומען אויפ'ן פייערליכען אַקט פון דער אויסשטעלונגס־ערעפנונג, איז ווידער שטיל געוואָרען. די געסט זענען זיך פונאַנדערגעפאָהרען. דאָס וועטער איז אַלץ נישט קיין גינסטיגעס און אויף דער אויסשטעלונג איז די בעוועגונג אַ שוואַכע. און הגם דאָס אָרט פון דער אויסשטעלונג בע־זיצט פיינע טראָטואַרען און גאַסען, טיילווייז אַספאַל־טענע — איז אָבער די קעלט און פייכטקייט אַזאַ מין סטראַשידלע פאַר די, וואָס ווילען בעזוכען די אויסשטעלונג.

דאָס פערקלענערען זיך פון דער בעוועגונג איז אָבער געווען נאָר אַן איבערפלעכליכע. אויף די צוויי חגא־טעג איז אָנגעקומען דער צואַמענ־פאָהר פון די אַלשאַוויטער זינגער, וואָס בעשטעהט פון 18 טויזענד פערזאָן. איז ווידער געוואָרען לעבע־דיגער און רעש'יגער. דורך אַ גאַנצען טאָג האָבען די באַהנען צוגעפיהרט די צואַמענפאָהר־געסט. און דאָס מוז מען אויפמערקזאַם מאַכען, אַז אויפ'ן וואָקזאַל איז ענטשטאַנען אַ געוויסער כאַאָס. די צוגען קומען אָן און געהען אַוועק מיט פערשפּעטי־גונג. ס'איז זיך שווער צו דערפרעגען וועגען אָנ־געטשפּרעכענע צוג, און דאָס רענערווירט דאָס פּובּ־ליקום. אין דער הינזיכט מוז אַריינגעברענגט ווערען אַביסעל מעהר אָרדנונג.

* * *

דער פרעסע־פּאַוויליאָן איז צו דער ערעפנונג נישט אויסגעפערטיגט געוואָרען, דער פּאַוויליאָן איז געעפענט געוואָרען דעם 17־טען מאַי. און מען מוז זאָגען דעם אמת, אַז אויסערליך שטעלט זיך דער פרעסע־פּאַוויליאָן פאַר נישט אַזוי שעהן, ווי מ'האָט זיך דאָס געקענט פאָרשטעלען, צוליב די שלים־מזל'דיגע צוגעפאַסטע פאַרבען, האָט דער פראַנט אין דער לעצטער מינוט געמוזט אינגאַנצען איבערגעמאָלט ווערען. אינוועניג געפינען זיך אָפּ־טיילונגען נישט נאָר פון די צייטונגס־אויסגאַבען נאָר אויך פון פערשידענע פערלאַגען. און אַלס רעהאַביליטאַציע פון דעם אויסערליכען אויסזעהן שפּיגעלט דער אינערליכער מאַטעריאַל כמעט פול־שטענדיג אָפּ די ענטוויקלונג און צושטאַנד פון דער פּוילישער פרעסע. יאָ, פון דער פּוילישער — פרעסע.

*

די בעוועגונג אין פערלויף פון די צוויי זונאָ־טעג איז געווען אַ גאָר נישט קשה'דיגע. די וואוינונגס ביוראָ האָט אַרויסגעגעבען אויף די צוויי טעג 27 טויזענד צימערן פאַר 35 טויזענד פערזאָן. די יוגענד און די זאַמעל־אויספלוגען האָבען זיך פער־קוואַרטירט אין די שולען, הייזער, אַקאַ־דעמישע הייזער א. אַז. וו. דאָס וואוינונגס־ביוראָ איז איינגעאָרדענט אויפ'ן בעסטען אופן, דער גאַסט וואָס מעלדעט זיך, בעקומט אַ וואוינונג און שלי־סלען צום צימער אין הויז. מ'דאַרף זיך פאָרשטעלען די מאַניפּולאַציעס פון 67 טויזענד שליסלען צו צימערען און, אויך אַזויפיל שליסלען פון די טיר־ערען און דעמאָלט קען מען האָבען אַ בעגריף וועגען דעם, וואָס פאַר אַ אָרדנונג און אָרגאַניזאַציע מען דאַרף, אַז יעדער גאַסט זאָל בעקומען זיינע ענט־שפּרעכענדע שליסלען. דאָס איז אַ קליינקייט, אָבער אַ זעהר כאַראַקטעריסטישער פאַר דער אָרגאַני־זאַציע פון דער אויסשטעלונג.

דאָס מעהר־ווייניגער גענויער אַדורכקוקען די אויסשטעלונג מוז דויערען לכל־הפחות 3 טעג, בעת וועלכע מען מוז „אַרבייטען" צו 8 ביז 10 שעה אַ טאָג. ווייניג בעזוכער קענען זיך אָבער ערלויבען דעם דאָזיגען לוקסוס און בעגנוגענען זיך אָנגוקען די לענדער מיט אַזאַ גרויסער מאָס גערודער. יעדער בעזוכער זוכט אָבער אָנצוזעטיגען דאָס אויג מיט דעם, וואָס איז איהם נעהנטער און ליבער, קומט אַהין אַ לאָדזער זוכט ער קודם־כל אויס דעם גראַנדיעזען טעקסטיל־פּאַוויליאָן און בע־וואונדערט די אויסגעשטעלטע זאַכען, וואָס זענען איהם בעקאַנט, ליבט אימיצער דאָס קלאַפּען און דעם טעמפּען פון די מאַשינען געהט ער אין דער אָפּטיילונג פון דער שווער־אינדוסטריע, האָט אימיצער גערן דאָס שטילע דאַרף געפינט ער זעהר, זעהר פיל צום זעהן, מ'קען אויך אָנזעטיגען דאָס אויג מיט קינסטלעריש־אַרטיסטישע עקספּאָנאַטען, מ'קען אויך זיך מאַכען אַ קלאָרען בעגריף וועגען דער ספּאָרט־ענטוויקלונג און פיזישע ערציהונג פון דער יוגענד. פּאַוויליאָן נאָך פּאַוויליאָן, טיר נאָך טיר האָט פּוילען בעוויזען, וואָס זי קען און אויף וואָס זי איז פעהיג. און יעדער קען אַרויס פון דער אויס־שטעלונג צופרידען און מיט פרייד.

דערווייל ווי מיר האָבען שוין אָנגעוויזען איז די פרעקווענץ נאָך נישט קיין גאָר געוואַלדיגע, דער צושויער־עולם איז נאָך נישט אַריין אין טראַנס, די פערזאָנען האָבען זיך נאָך נישט אָנגעהויבען.

וואָס שייך אויסלענדער. מילא, מ'הערט דאָ, אָדער דאָרט אַ פרעמדע שפּראַך, אָדער קיין גע־פאַהר פון פרעמדער פערפליייצונג איז נאָך נישט פערהאַן.

ש. פּ־ן.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

23 דאָנערשטאָג — י"ג אייר תרפ"ט

מאַי

זון־אויפגאַנג 3.38
זון־אונטערגאַנג 7.27

רעגירונג זאָגט צו שטיצע פאַר לאָדזער אַרבייטער

די קריטישע לאַגע אין דער לאָדזער טעקסטיל־אינדוסטרי

(2) די שווערע עקאָנאָמישע סיטואַציע, די אַר־בייטסלאָזיגקייט און רעדוקציעס אין די פאַבריקען צווינגען די פּראָפעסיאָנעלע אַרבייטער־פעראיינען אונטערצונעהמען שריט, כדי די שווערע לאַגע פון די אַרבייטער צו לינדערען.

לויט דעם אָנגענומענעם בעשלוס פון אויס־פיהר־קאָמיטעט פון קלאַסען־פעראיין איז קיין וואַר־שא אַרויסגעפאָהרען אַ רעלעגאַציע אין די פעראייניגטען פון די רעפּוטאַטען שטשערקאָווסקי און צערבע, און לייטער פונ'ם פעראיין וואָלטשאַק, כדי צו אינ־טערווענירען ביים מיניסטער פון אַרבייט און געזעל־שאַפטליכער שוץ.

די רעלעגאַציע איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן מיניסטאָר פּריסטאָר.

די רעלעגאַציע האָט פאָרגעשטעלט דעם מי־ניסטער אַן אויספיהרליכען מעמאָריאַל וועגען דער לאַגע פון די אַרבייטער אין טעקסטיל־אינדוסטריע אין לאָדז און אין לאָדזער קרייז.

פון דעם מעמאָריאַל איז צו זעהן, אַז 50 פּראָ־צענט פון אַלע אַרבייטער אין טעקסטיל־אינדוסטריע אַרבייטען צו 3 טעג אין וואָך 35 פּראָצענט אַרבייטען צו 4 און 5 טעג און נאָר 15 פּראָצענט 6 טעג אין וואָך דערביי ווערען כסדר רעדוצירט אַרבייטער. אין משך פון די 4 טעג פון 6. ביז 10. מאַי זענען רעדוצירט געוואָרען 1,200 אַרבייטער און אין די קליי־נע פאַבריקלעך, וואָס בעשעפטיגען פון 10 ביז 300 אַרבייטער, לאָזט זיך נישט קאָנטראָלירען וויפיל עס ווערען רעדוצירט אַרבייטער, כמעט אַלע פאַבריקען אין זדונסקאַ וואָליאַ און אין בעלכאַטאָוו זענען גע־שלאָסען. אין זגערוש, פּאַביאַניץ, אַלעקסאַנדראָוו, קאָנסטאַנטין, אָזאָרקאָוו, קאַליש, פּיעטרקאָוו, איז די אַרבייטס־צייט בעגרענעצט ביז'ן מינימום. מען אַרבייט פון אַנדערטהאַלבען ביז 3 טעג אין וואָך אַ חוץ דעם זענען רעדוצירט עטליכע טויזענד אַרבייטער, מעהר ווי 40,000 אַרבייטער פערדינען דורכשניטליך 15—20 זל. אַ וואָך אין דער צייט, ווען דער מינימום פון לעבענסמיטעל מאַכט אויס 7,50 אַ טאָג.

די רעלעגאַציע פערלאַנגט פון מיניסטער אונ־טערצונעהמען שריט כדי צו לינדערען די שווערע לאַגע פון ד'אַרבייטער; לענט פאָר צו אַנערקענען די רעכט פון די אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען נאָר 3 אָדער ווייניגער טעג אין וואָך צו בעקומען אונטער־שטיצונג פונ'ם אַרבייטסלאָזען־פאָנד אין דער הויך פון 70—50 פּראָצענט פון דער נאָרמאַלער אונ־טערשטיצונג. אונטערצונעהמען אַן אַקציע געגען די רעדוקציעס, העכערען די אונטערשטיצונגען פון 30 פּראָצענט אויף 35, פון 35 אויף 40; פון 40 אויף 50 און פון 50 אויף 60 פּראָצענט העכערען די העכסטע נאָרמע פון פערדינסט פון 7,50 ביז 10 זל. אַנולירען אַלע טעריטאָריאַלע, פאַמיליען און טערמין־בעגרענעצונגען פאַר די אַרבייטסלאָזע, וואָס בעקומען שנעלע הילף פון דער מלוכה־אַקציע פאַר אַרבייטסלאָזע. די רעלעגאַציע בעט אויך, עס זאָל אויפגעהאַלטען ווערען דאָס העכערען פון דירה־געלד פאַר די אַרבייטער־דירות און נישט נעהמען קיין הכנסה־שטייער פון די אַרבייטער אין טעקסטיל־אינדוסטריע.

מיניסטער פּריסטאָר האָט ערקלערט דער רעלעגאַציע, אַז ער וועט זיך מיט דעם מעמאָריאַל גענוי בעקענען און זיך בעמיהען צו הילף צו קומען די אַרבייטער. ער מיינט אָבער, אַז די הילף קען נאָר זיין אַ רירינגע, די אַרבייטסלאָזיגקייט האָט טיפערע סיבות, וועלכע מען קען נישט ליקווידירען מיט די אָדער יענע פאַרשריפטען, וואָס איז שייך קרעדיטען פאַר די זעלבסטפערוואַלטונגען האָט דער מיניסטער ערקלערט, אַז ער וועט שטיצען אַזעלכע אינוועסטיציעס, וואו די אַרבייטסלאָזע וועלען בע־טרעפען פון דעם גרעסטען פּראָצענט.

אינם קאַמף מיט דער אַסימילאַציע צווישען יודישע טעכטער

פּרעסע־קאָנפערענץ ביי דער רבנים־רעלעגאַציע

קיין לאָדז איז געקומען אַ רעלעגאַציע צו שטיצען די „בית־יעקב"־שולען אין פּוילען און העל־פען אויספערטיגען דעם בוי פון בית־יעקב־סעמי־נאַר אין קראָקא. צו דער רעלעגאַציע געהערען:
דער בערלינער אָבער־ראַבינער קאָן, האַמבורגער רב וואָלף יאַקובסאָן, וויצע־פּרעזידענט פון דער „אַגודה"־צענטראַלע אין פּוילען הרב האָראָוויץ און דער אָנגעזעהענער קראָקאָווער טוער, דער גרינדער פון בנין סעמינאַר ה' משה שאַפּיראָ.

ביים אָנהויב פון דער אַקציע האָט די דער־מאָהנטע רעלעגאַציע צונויפגערופען אַ פּרעסע־קאָנ־פערענץ, בעת וועלכע די רעלעגאַטען האָבען געגע־בען ערקלערונגען וועגען דעם פּראָבלעם פון חנוך הבנות אין פּוילען און וועגען דעם „בית־יעקב"־סעמי־נאַר אין קראָקאָ.

הרב האָראָוויץ האָט אָנגעוויזען דערויף, אַז דאָס פּראָבלעם פון ערציהען די יודישע טאָכטער איז געוואָרען אָנגעוועהטאָגט נישט נאָר אין פּוילען, נאָר אויך אין דער גאַנצער וועלט, בעזונדערס אין פּוילען האָט מען זיך אויף דער ראַזיגער פּראַגע, ביז מיט אַ קורצער צייט צוריק, נישט אומגעקוקט און דער צושטאַנד איז געוואָרען אַ געפעהרליכער.

איצט האָט דער ענין זיך גענענערט צום גוטען. יודישע מיידלעך ווערען ערצויגען אין יודישען גייסט און טראַדיציע, דער בוי פון אַ סעמינאַר, וועלכע זאָל צוגרייטען די קוואַליפיצירטע לעהרער־כחות פאַר די בית־יעקב־שולען איז שוין כמעט פערטיג.

אָבער־ראַבינער קאָהן האָט אָנגעוויזען אויף דעם, ווי ביז איצט איז די גאַנצע אויפמערקזאַמקייט פון דער ערציהונג געלעגט געוואָרען אויף די זוהן, דאַגעגען די יודישע טעכטער זענען געוואָרען אינגאַנ־צען פערפרעמד פון יודישער רעליגיע, טראַדיציע, קולטור און וויסען. דער היינער צושטאַנד מוז אָ־בער אונבעדינגט גענענערט ווערען, די יודישע טאַטע־מאַמע מוזען צוריק געווינען זייער טאָכטער.

ר"ר יאַקובסאָן זאָגט, אַז די בית־יעקב־שו־לען זענען נעכטען געווען אַ פּאַראַדאָקס, היינט זע־נען זיי אַ ווירקליכקייט. דער ציל איז צו געבען דער יודישער טאָכטער אַ זין און אַן אינהאַלט לעבען, די יודישע טאָכטער איז געווען אָפּגעריסען אינ־גאַנצען פון יודישען לעבען, פערלוירען פאַר דער יודישער געזעלשאַפט, פאַר דער יודישער טראַדיציע, פאַר'ן אַלטען יודישען אוצר־קוואַל. דער רעדנער זאָגט, אַז ער וויל זיך נישט אַריינמישען אין די ענינים פון די מזרח־יודען, וועלכער ער האַלט פאַר'ן לעבעדיגען קערן פון יודענטום, אָבער מען מוז צוגעבען, אַז די מערב־יודען האָבען ביז איצט בע־סער ערצויגען זייערע טעכטער ווי די מזרח־יודען. אַמאָל האָט מען זיך געווינשען אייניקלעך פון מזרח־יודען און שנורים פון מערב־יודען. אין מזרח־יודענ־טום האָט ביז איצט געברענט 2 פייערען: איין פייער פון התלהבות פון די יודישע חסידישע מענער און דאָס צווייטע פייער פון יודישקייט — חורבן ביי די יודישע טעכטער, איצט ווערט דער ענין רעגולירט.

נעבען דער וועלטליכער בילדונג ווערט גענע־בען די יודיש־טראַדיציאָנעלע ערציהונג, די יודישע טאָכטער ווערט צוגעבונדען צו איהר שטאַם און קען זיך מעהר פון וואָרצל נישט אָפּרייסען.

ה' משה שאַפּיראָ ווייזט אָן, אַז די בית־יעקב בעוועגונג איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר 1918, אָנגעהויבען האָט עס זיך מיט אַ גרופּקעלע פון 25 קינדער אין אַן ענג שטיבעל, היינט זענען פערהאַן אין פּוילען 136 מאָדערנע שולען מיט 18 טויזענד קינדער, הונדערטער שטעט בעטען זיך אָנווייזונגען און קוואַליפיצירטע לעהרער צו קענען עפענען בית־יעקב־שולען, צו דעם צוועק מוז געעפענט ווערען דער סעמינאַר מיט'ן אינטערנאַט וואָס בויט זיך אין קראָקא. ה' שאַפּיראָ אַפּעלירט צו אַלע יודען, וועמען דער חינוך פון יודישע טעכטער איז טייער זאָל מיטהעלפען פערטיג מאַכען דעם סעמינאַר. נאָך ערקלערונגען, וועלכע ס'האָבען געגעבען ה' ארלעאַן און ה' פרירענזאָן איז די קאָנפערענץ געשלאָסען געוואָרען.

פון געריכט

געהאַנדעלט מיט אַ וואוינונג

(2) דער ווירט פון נאַפּיורקאָווסקאַ 61 האָט בעקומען פון געריכט אַן עקסמיסיע־אורטייל אויף זיין לאָקאַטאָר וואָיטשאַק. וואָיטשאַק האָט זיך נישט שטאַרק איבערגענומען מיט דער עקסמיסיע און בעשלאָסען זיין וואוינונג צו פערקויפען, צו דעם צוועק האָט וואָיטשאַק זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט די מעקלערס יאַן שיכט און פראַנטשישעק שע־ראַנקאָווסקי, וועלכע האָבען געבראַכט אַ געוויסען יאַן בעמבערסקי, וועלכער האָט געקויפט די וואוינונג און געגעבען אַ דערויף 1,200 זל.

באַלד דערויף האָט וואָיטשאַק ווידער אַמאָל פערקויפט דיזעלבע וואוינונג אַ געוויסען יאַראָש דורך די מעקלערס וולאַדיסלאַוו ראַמוש און סטאַניסלאַוו יאַ־קובאָווסקאַ און גענומען 1000 זל. צום דריטען מאָל האָט וואָיטשאַק פערקויפט די וואוינונג פאַר 1,100 זלאָטעס אַ געוויסען אַנדזשעי יאַניצקי דורך דער פערמיטלונג פון די מעקלערס יעקב גאָלד־וואַסער און זיגמונט קאָלעטאַ, ענדליך האָט וואָ־טשאַק פערקויפט די וואוינונג צום פירטען מאָל און ווידער גענומען 1,100 זלאָטעס. דער גאַנצער ענין איז סוף־כל־סוף איבערגעגאַנגען צו דער פּראָקו־ראַטור, וועלכער האָט צוגעצויגען וואָיטשאַק'ן צו־זאַמען מיט אַלע מעקלערס צו געריכטליכער פע־ראַנטוואָרטליכקייט.

נעכטען איז פאָרגעקומען אין שטעטישען גע־ריכט זייער פּראָצעס, וואָיטשאַק איז פערמשפּט געוואָרען אויף 3 חדשים טורמע און יעדער מעקלער אויף 1 חודש, אַלע פערמשפּטע זענען גלייך אַרעס־טירט געוואָרען.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ.

גאַסטראָלען!

פון דער פּראָמינענטע פון ניו־יאָרקער בן־עמי'ס קונסט־טעאַטער און פון פּעטערבורגער ניקאָלאַיען און בערלינער מאַקס ריינהאַרדט'ס טעאַטערס

לידיאַ פּאַטאַצקאַ

שבת, דעם 25־טען, זונטאַג, דעם 26־טען און דינסטאַג, דעם 28־טען, 9 אַ זייגער אין אָווענד
צווייטע הערליכע אויפפיהרונג! צווייטע הערליכע אויפפיהרונג!
פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז! פּרעמיערע!

הערבסט־פידלען

אין 4 אַקטען פון סורגוטשאַוו.
לידיאַ פּאַטאַצקאַ אין אַ נייער קונסט־ראָלע אַלס „וואַריאַ".

שבת, 4 נאָכמיטאָג, מאָנטאַג, דעם 27־טען, 9 אָווענד צו פּאָפּולערע פּרייזען

„ליבע און ליידענשאַפט" (ראָמאַן)

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג און עפּילאָג פון שאָלדאַן.
הויפּט־ראָל „קאַוואַליני" (איטאַליענישע זינגערין) — לידיאַ פּאַטאַצקאַ.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באַריסאָוואַ, מאַכבאַראָוסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַרעגי, קאָמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכבאַראָווסקי, מאַטקאָוו, גייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.
בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע.

פאַבאָר פון יאהרגאַנג 1908

היינט, דאָנערשטאָג שטעלען זיך צו דער פאַבאָר־קאָמיסיע נומער 1 (פּאָמאָרסקאַ 18) די מאַנספּער־שוינען פון יאָהרגאַנג 1908, וואָס וואוינען אין 3־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען אויף
E. L. N. O.

פאַבאָר־קאָמיסיע נומער 2 (אַנראָדאָווע 34) דער יאָהרגאַנג 1908 פון 7־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען אויף
A. B.

פאַבאָר־קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנאַ 82) דער יאָהרגאַנג 1907 מיט קאַטעגאָריע „B" פון יאָהר 1928 פון 7־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען אויף די בוכשטאַבען
O. P. R. S. T. U. W. Z.

רעגיסטראַציע פון „פרעמדע"

(—) היינט דאַרפען זיך מעלדען די פרעמ־דע אויף קילינסקי גאַס 152, ביי וועלכע די פאַ־מיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט דעם אות W.
ביים רעגיסטרירען דאַרף מען האָבען ביי זיך די פערזענליכע דאָקומענטען, אַ צייגניש פון אי־דענטישקייט און צוויי פאָטאָגראַפיעס.

פערד־איבערזיכט

(מ) היינט, דאָנערשטאָג, דאַרף מען צושטעלען אויפ'ן האַלער־פּלאַץ אַלע פערד, וועמענס בעזיצער האָבען צוליב וועלכע ס'איז טעמים נישט געקענט אויספיהרען די פעראָרדנונג און זיי נישט צוגע־שטעלט.

שטיצע פאַר רעזערוויסטען־פאַמיליעס

(2) די מיליטעריש־פּאָליציייאישע אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט מאַכט הכנות אויף אויסצוצאָה־לען אונטערשטיצונגען פאַר די רעזערוויסטען, וואָס געהען אויף איבונגען. שערגאָווצעס, וואָס האָבען אויסצוהאַלטען 1 פּערזאָן, וועלען בעקומען צו 90 גר. אַ טאָג; 2 פּערזאָן — 1.10 זל.; 3 און מעהר פּערזאָנען — 1.30 זל. אַ טאָג.
די אינפאָרמאַציעס וועגען די רעזערוויסטען וועלען היי־יאָהר צושטעלען נישט פּאָליציאַנטען נאָר אָנגעשטעלטע פון מאַגיסטראַט.
אַלע נויטיגע בעשיינונגען אויף צו דערהאַל־טען די אונטערשטיצונגען זענען פריי פון אָפּצאָהל.

פון קהלה

לעצטענס האָבען פיל מיטגלידער פון דער קהלה, וואָס זענען געווען אומצופרידען מיט'ן צו הויכען עטאַט, וואָס די קהלה האָט אויף זיי אַרויפ־געלעגט, דערלאַנגט אָנקלאַגעס אין דער שטעטי־שער סטאַראָסטווע. איצט האָט די שטעטישע סטאַ־ראָסטווע דורך דער קהלה צו די אַלע אָפּעלאַנטען צוגעשיקט אויפפאָדערונגען, אַז זיי זאָלען צושטע־לען דאָקומענטאַלע בעווייזען וועגען זייער פער־מעגענס־צושטאַנד און הכנסות.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) מ. ליפּעץ (פּיעטריקאָווער 193), מ. מי־לער (פּיעטריקאָווער 46), וו. גראָשקאָווסקי (קאָנ־סטאַנטינער 15), פּערעלמאַן (ציגעל־גאַס 64), ניע־וויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37), יאַנקעלע־וויטש (אַלטער מאַרק 9).

אַ פאַבריק־שרפה

(ס) אויף וואָלטשאַנסקאַ 168 האָט פּלוצלינג אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער זייף־פאַבריק פון ברוך רייס. די 4־טע פייערלעשער־אָפּטיילונג האָט די שרפה ליקווידירט.

דער מערקווירדיגער גורל פון א ספר תורה

דאָ נישט לאַנג איז מיר אויסגעקומען צוזאַמען מיט ה׳ ר. אַראָפּצוגעהן בעקוקען דעם קעלער פון דער רינער „אַלט־ניי־שוהל“. דאָרטען האָבען מיר זיך אָנגעשטויסען אויף מעהרערע זעק אַלטע פּערפּאַקטע שמות. צווישען די זעק שמות איז אויך געשטאַנען אַ ספר־תורה. דאָס איז געווען אַ תורה פון אַ גרויסען פאָרמאַט, און ווען מיר האָבען איהר אַרויפגעטראָגען אויבען און גענוי בעטראַכטעט, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז זי איז געשריבען מיט גאָלד־טינט אויף זייער אַ פיינעם פּאַרמעט. אויף די צעבראָכענע עץ־חיים׳ס איהרע איז אויסגעקריצט דער יאָהר תק״ח. דאָס איז בערך אַ צוויי הונדערט יאָהר צוריק. וועגען דעם, ווי די תורה קומט אין קעלער, האָב איך זיך דערוואוסט פאָלגענדעס:

אַרום די בעריהמטע פינסקער בלאָטעס ליגט אַ שטעטעל פּאַגאָסט, וואו עס איז פערהאַן אַ כּך בלאָטע און ווייניג פּרנסה, ווי שוין אין אַלע קליינע שטעטלעך. דער גאַנצער פערמעגען און שטאָלץ פון שטעטעל איז געווען דער דאָרטיגער ניי־אויסגעבויטער בית־מדרש, און דעם בית־המדרש איז געווען זעהר אַן׳אַלטע ספר־תורה, געשריבען על טהרת הקודש, מיט גאָלד־טינט אויף אַ פיינעם רינגעם פּאַרמעט.

בעת עס איז אויסגעבראָכען די וועלט־מלחמה און ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט בעפוילען אַרויסצוטרייבען אַלע יודען פון מלחמה־ראַיאָן, האָט דער בעפעהל אויך פערכאַפּט דאָס שטעטעל פּאַגאַסט. דער פּאַגאַסטער גירוש איז דורכגעפיהרט געוואָרען מיט אַזאַ אכזריות, אַז קיינער האָט נישט בעוויזען סיסצונעהמען עפּעס פון זיין האָב און גוטס־אַלץ איז געבליבען אויף הפקר און איז צוראַבירט געוואָרען דורך די איבערגעבליבענע קריסטען און די צעווילדעוועטע קאָזאַקען. אויך די איינציגע שוהל איז דורך זיי צוראַבירט געוואָרען און תורות, צוזאַמען מיט צוריסענע ספרים, האָבען זיך געוואַלגערט אין די גאַסען, און פון דער אַלטער תורה מיט די גאָלדענע אותיות האָט מען פון דער מיטען אויסגעשניטען גאַנצע יריעות און געמאַכט דערפון טאָרבעס אויף צו קאָרמענען אין זיי די פערד. די תורה איז אַזוי צושניקערט געוואָרען, אַז עס איז געבליבען פון איהר נאָר דער אָנהויב און דער סוף.

אין דער שוהל האָט זיך געפונען דער שטאַב פון דער טולער דיוויזיע. און אַזוי ווי בייגאַסט האָט זיך פון קיין פענסטער נישט געטאָרט זעהן קיין ליכט, האָט דער דיזשורירענדער אָפיציר מיט דער תורה פערהאַנגען דעם בעלויכטענעם פענסטער מאַכט זיך, אַז אויף די פּאָזיציעס אין די פינסקער בלאָטעס געפינט זיך גראָד אַ ריגער יוד, און די ראָטע, וואו ער איז געווען, שיקט מען גראָד קיין פּאַגאַסט גראָבען אָקאָפּעס, אַנקומענדיג גאָר פריה אין דער חרוב׳ער שטעטעל און פערבייגעהענדיג די צובראָכענע און צושאָסענע הייזער, זעהט ער יודישער סאָלדאַט, ווי פון אַ פענסטער פון איינעם אַ הויז וועלכער איז נאָך געבליבען גאַנץ, קוקען אַרויס עפּעס יודישע אותיות. ער טוילט זיך אָפּ פון דער מחנה און געהט נעהנטער צו צום פענסטער, און דאָ דערזעהט ער, ווי איבער דעם פענסטער העגנט אַ ספר־תורה און אין די אויגען האָבען איהם אַ בליק געטון גאָלדענע אותיות פון „לא תרצח“. דער יוד האָט שוין פון פענסטער נישט געקאָנט אַוועקגעהן. ער איז דאָ געשטאַנען, ווי אַ צוגעגלאָגעלטער. אָבער לאַנג האָט ער דאָ נישט געטאָרט בלייבען. און ער האָט געמוזט אַוועקגעהן צוזאַמען מיט זיין אָפּטיילונג צו דער אַרבייט. צוריקגעהענדיג פון דער אַרבייט האָט זיך דער יוד געפאַסט מוט און איז אַריין אין הויז, און דעם פענסטער פון וועלכער עס איז געהאָנגען די תורה. אָבער ווי דערשראָקען איז ער געוואָרען דערזעהענדיג, אַז דאָ איז אַ שטאַב, און ער, ווי אַ פּשוטער סאָלדאַט, מוז נאָר האָבען אַ ספּעציעלע דערלויבעניש אַהין אַריינצוקומען. דער דעזשורנער אָפיציר איז אָבער געווען אַן׳אָרענטליכער מענש, און אויסהערענדיג דעם יודענס פערלאַנג מען זאָל איהם אָפּגעבען די תורה, האָט ער איהם צוגעזאָגט וועגען דעם צו רעדען מיט עטליכע אָפיצירען, און איז אַ פּאָר טעג אַרום האָט דער יוד טאַקע בעקומען די תורה.

איצט איז אַרויפגעשוואומען די שאַלה, וואָס טוט מען מיט דער תורה? די איבעריגע יודישע סאָלדאַטען האָבען איהם געהייסען איהר ערגיץ וואו מקבר זיין, ווייל אין דער גאַנצער געגענד איז שוין געווען קיין שוהל אָדער קיין יוד, נעמען איהר אָפּצוגעבען. אָבער דער רינער יוד האָט זיך פעראַקשנט און געזאָגט, אַז ער וועט בשום אופן איז דער בלאָטע נישט בעגראָבען. ער האָט איהר אײַנגעוויקעלט אין אַ לייווענד און געגומען אויפ׳ן פלייצע צוזאַמען מיט׳ן ראַנעץ, און אַזוי האָט ער איהר די גאַנצע צייט געהאַלטען אין די אָקאָפּעס, אונטער׳ן האָגעל פון קוילען און שראַפּנעלען. שווער איז געווען, מען פלעגט דאַרפען געהן אין פאָכאָד, די זייט איז גרויס, דער קערפּער ברענט, און אַ חוץ דעם ראַנעץ מיט די מכשירים דאַרף מען נאָך טראָגען די תורה אויך. אָבער דער יוד דער עקשן האָט איהר פון האַנד נישט אַרויסגעלאָזט. און אַפּשר ענדיג מעהרערע חדשים צוזאַמען מיט דער תורה און געפינענדיג זיך וויפיל מאָל אין די גרעסטע סכּנות, האָט זיך איהם דאָך צום סוף איינגעגעבען צו בעקומען אַ געלעגנהייט די תורה אָפּצושיקען קיין רינע, און אַזוי ווי צו ברענגען איהר אין אָרדנונג איז נישט מעגליך, איז אויסגעפאַלען אויף איהר דער גורל צו ליגען און וואַרטען אויף איהר קבורה צוזאַמען מיט די איבעריגע שמות פון דער שוהל.

די ראָוינער היסטאָרישע תורה מיט איהר אינטערעסאַנטער לעבענס־געשיכטע מוז בעהאַלטען ווערען ערגעץ אין אַ יודישער זאַמלונג, עס קאָנען זיך נאָך אַמאָל אָפּרופען איהרע חכמים׳ע באַלעבאַטים און זיי וועלען אונז ווערען אַז דער תורה נאָך אפשר דערצעהלען פערשידענס.

אברהם מאיר טאַיץ.

א פריציש זונדל, וואס שיסט מענטשען ווי פויגעל

„כעלמער פאָלקסבלאַט“ דערצעהלט פאָלגענדעס:

מיט עטליכע טעג צוריק איז אין דער גמינע ציצעוו (נעבען כעלם) פאָרגעקומען אַן׳אויסערגעוועהנליכער פאָרפאַל.

אין דער דערמאָהנטער גמינע וואוינט אַ געוועזער אָראַטשעווסקי, אַ זוהן פון אַ רייכען פּריץ, אָראַטשעווסקי האָט געענדיגט אין לוצק און אין פּאָמערן „סטושעלעץ“־קורסען און איז געוואָרען ביי זיך אינערהיים אַן׳אינסטרוקטאָר פון די „סטושעלצעס“ און אויך פערנומען אַן׳אָנגעזעהענע שטעלע אין דער געמיינדע־פאַמיליע פון „דערציהען די יוגענד מיליטעריש“.

אין אַ געוויסען טאָג האָט אָראַטשעווסקי מיט זיינעם אַ חבר זיך געלאָזט אויף אַ ראָווערשפּאַציר. אויפ׳ן וועג האָבען זיי בעגעגענט 2 פּרעמדע פערזאָנען, וואָס זענען געפאָהרען אויף ראָווערען אין אַ צווייטער ריכטונג. אָראַטשעווסקי האָט זיי פּראָוואָצירט און ס׳איז אויסגעבראָכען אַ מחלוקת. אין ברען פון דער קריג האָט אָראַטשעווסקי אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער מיט דער כוונה צו שיסען. די פּרעמדע פערזאָנען האָבען זיך דערשראָקען און שנעל געמאַכט פּליטה, איבערלאָזענדיג אויפ׳ן „שלאַכט־פעלד“ זייערע 2 ראָווערען.

פון גרויס רציחה וואָס פון זיינע הענד האָט זיך אַרויסגעליטשט אַ מענשליכער קרבן, האָט אָראַטשעווסקי אונגעאַנצען פערניכטעט די איבערגעבליבענע וועליסאָפּעדען פון די אַנטלאָפענע. אָפּגעטאָן דאָס שטיקעל אַרבייט איז אָראַטשעווסקי מיט׳ן זאָגען ווייטער אַוועק. אויפ׳ן וועג האָבען זיי געטראָפען צוויי דורכגעהער וועלכע אָראַטשעווסקי האָט בעגעגענר מיט אַ רוסישען „מי שברך“ און פון זיי פערלאַנגט אַרויסצוגעבען חי נעמען פון די אַנטלאָפענע.

די דורכגעהער האָבען אויסגעזאָגט אַ פּאָר אויגען, טענהדיג אַז זיי זענען נאָר פון אַ פּרעמדער גמינע און קענען נישט קיינעם פון דער ציצעווער געגענד.

אָראַטשעווסקי איז אָבער געווען איינגעשפּאַרט און אַלץ פערלאַנגט אָנצורופען די נעמען פון די אַנטלאָפענע פּערזאָנען און ווען קיין שום דראָהונגען האָבען נישט געהאָלפען, האָט דאָס פּריצישע זונדעל אַרויסגעכאַפּט דעם רעוואָלווער און געשאָסען צו איינעם, פון די דורכגעהער פערוואונדענדיג איהם שווער אין דער העכסטע לונג, דער געשאָסענער איז אַ בעגאָסענער מיט בלוט געפאַלען שוין אויף דער ערד, האָט נאָך דאָס צעוישעטע פּריצל געוואָלט אין איהם שיסען. אָבער זיין קאָלעגע האָט איהם איר בערגעשלאָגען און אַרויסגעכאַפּט דעם רעוואָלווער.

דעם שווער־פערוואונדעטען האָט מען איבערגעפיהרט אין כעלמער שפּיטאָל, וואו ער ראַנגעלט זיך אין גסיסה־יסורים און דעם „סטושעלעץ“־אינסטרוקטאָר האָט די פּאָליציי איינגעזעצט אין תפיסה.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועענערישע און מענער שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קווארץ־לאָמפּ (האָר־אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייגענע פּראַצאָוניע פון וועסטליכע אָרטאָפּעדישע אָפּעראַציעס, חנ: והקלעדקעס אויף פלאַטפוסען, ק:נמם ליכט תים, גאָרסעטען א. ז. וו.

עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוונט.

יורידישע עצות

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאָן

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

ביים דערלאַנגען אַן׳אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט איינגעשיקט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, ווערט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9213\. אַן׳איינגענער מענש.

דאָס געגעבענע האַנד־געלד קאָן העכסטענס זיין פערפאַלען. מעהר קיין פּרעטענציעס קאָן דער אייגענטימער פון די זומער־וואוינונגען צו אייך נישט האָבען.

9214\. ליטאווער.

דער זעלבער כלל, אַז קיין 2 דירות טאָר מען אויף איין און זעלבען אָרט נישט האָבען גילט נישט בלויז בנוגע לאָקאַטאָרען, נאָר אויך לגבי סובלאָקאַטאָרען.

ממילא איז מיט׳ן מאָמענט, ווען דער סובלאָקאַטאָר מעלדעט זיך איין אויף אַן׳אַנדער אָרט, האָט איהר געוואונען אויף איהם אַ זיכערע עקסמיסיע.

9215\. אַ לעזער פון זשעראָמסקיעגאָ.

ס׳איז אַ פראַגע ווען די קלאַוזולע איז אַרויסגעגעבען געוואָרען, צי ביים לעבען פון בעל־חוב אָדער שוין נאָך זיין טויט.

אין ערשטען פאַל קאָן מען אויף זיין גרונד יאָ סעקוועסטרירען די פערהאַנענע אין דער דירה זאַכען. בכלל זענען די יורשים פעראַנטוואָרטליך פאַר זייער פערשטאָרבענע עלטערנ׳ס חובות.

9216\. אַ טעגליכער לעזער פון זגערזש.

די שטראָף פאַר אַריינשמוגלען אויסלענדישען טאַבאַק, פונקט ווי די שטראָפען פון אַלע אַנדערע פערברעכענס, וועלכע זענען פאָרגעזעהען אין דעם סקאַרבאָווע שטראָף־אוסטאַוו קאָנען נישט זאַוויעשעט ווערען.

9217\. יצחק שלאָמאָוויטש.

דעם קאָנטראַקט קאָנט איהר סטעמפּלען אין אורזשאָנד סקאַרבאָווי אין משך פון 3 וואָכען.

9218\. מ. מ־סקי.

מען קאָן אויפ׳ן סמך פון אַן׳אורטייל פון אַ לאָדזער געריכט אויפמאָנען אַ חוב אין דאַנציג.

9219\. נומער 46.

פערלאַגען פון צייטשריפטען אונטערליגען נישט די פאָרשריפטען פון דער פעראָרדנונג וועגען אינדוסטריע־געזעץ.

גאלדענע גלויקען

(ראָמאַן) (35

קאַפּיטעל צוועלף

ביל לאָזאַן.

דער אָנפאַלער איז אָפּגעשפּרונגען אויף צוריק און, נישט בערעכענענדיג דעם אימפעט פון׳ם שפּרונג, האָט ער זיך אָפּגעקלאַפּט אין דער וואַנד.

אין דעמזעלבען מאָמענט האָבען זיך דערהערט אויפ׳ן טראָטואַר שטאַרקע אייליגע טריט.

עמיצער איז שנעל צוגעלאָפען, און זיך אַ וואָרף געטון צווישען אונז.

דער פערשוין, וועלכער האָט מיר אַ קלאַפּ געטון מיט׳ן קינזשאַל, האָט זיך נישט געשטעלט וואַרטען, וואָס עס וועט דאָ ווייטער זיין.

אַ בעטויבטער פון׳ם קלאַפּ אין דער וואַנד, האָט ער, נישט נאָכזעהענדיג צי לעב איך נאָך, צי בין איך טויט — זיך שנעל געלאָזט אַנטלויפען און איז פערשוואונדען געוואָרען אין ווינקעל־גאַס, איידער מיין אומבעקאַנטער רעטער האָט איהם בעוויזען אָנצוזאָגען.

מיין רעטער איז פערביי געלאָפען דעם לאַמטערן, און איך האָב אין איהם דערקאָנט ביל׳ן.

איך האָב פריידיג אויסגעשריגען.

דערהערענדיג מיין קול, האָט ער זיך גלייך אָפּגעשטעלט.

— דזשעק בערמאַן! — האָט ער אויסגערופען — צום טייוועל... איך האָב פערשטאַנען!...

לאַכענדיג איז ער צוגעלאָפען צו מיר.

— וואו האָט זיך אַהינגעטון דער דאָזיגער טיפּ? איהר האָט איהם אַראָפּגעשלונגען?

— ניין, ביל! ער איז פערשוואונדען געוואָרען... אויסגערונען. כאַפּט איהם דער רוח! — איך האָב אַ ציה געטון מיט די פלייצעס און אַזש אַ קרעכץ געטון פאַר שאַרפען וועהטאָג. — ער האָט בעוויזען צו שטעכען מיך...

ביל האָט מיך מאָמענטאַל אונטערגעכאַפּט מיט דער האַנד, מורא׳האָבענדיג, אַז איך וועל אַנידערפאַלען.

— אַ פעסטער שטאָך? — האָט ער אַ פרעג געטון, קוקענדיג אויף מיין פערוואונדעטער פלייצע — קאָנט איהר דאָ צו־וואַרטען ביז איך וועל איהם דעריאָגען?

איך האָב שמייכלענדיג אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ.

— לאָזט איהם לויפען, ביל, איהר וועט איהם סיי־ווי נישט דעריאָגען. גיט מיר אייער האַנד און העלפט מיר צוגיין אַהיים. ס׳איז נישט אַזוי געפעהרליך מיט מיר. דער קינזשאַל האָט זיך אָנגעקלאַפּט אויף אַ ביין און זיך אַראָפּגעגליטשט אין אַ זייט.

— אַ אַ אויסוואורף! — האָט ביל כעסריג אויסגערופען — ער האָט דאָך אייך שיער דערהרגעט! קומט וועל איך אייך באַנדאַזשירען די וואונד.

בלוט איז מיר שטאַרק אַראָפּגעפלאָסען ביי דער האַנד.

נישט פּטרנהיג קיין צייט, האָב איך זיך אָנגעשפּאַרט אויף ביל׳ס אַקסעל, און מיר זענען שנעל צוגעגאַנגען צו דער שטוב.

איך האָב אַריינגעשטעקט די געזונדע האַנד אין דער מאַש, נאָר דאָס שליסען איז געווען איבערגעגעבען די טיר איז געווען אינגאַנצען אָפען.

— איהר האָט אויף מיר לאַנג געוואַרט ביל?

— כ׳וועל אייך שפּעטער דערצעהלען — האָט ער געענטפערט קודם כל מוז איך אייך אַביסעל היילען, די וואונד קאָן זיין געפעהרליכער, ווי איהר שטעלט זיך זי פאָר.

— אפשר, — האָב איך איינגעשטימט, און אַרויף אין קאַבינעט!

ביל לאָגאַן האָט געקאָנט זיין אַן׳אויסגעצייכנעטער פעלשער.

איינס־צוויי האָט ער מיר אַרונטערגענומען דאָס אָנטועכץ, דורכגעוואַשען די וואונד, און מיט אַ צוטון דעם ביין לעם דער וואונד, און מיט אַ צופרידען פּנים דערקלערט:

— אַ נאַרישקייט! נישט מעהר, ווי אַ שטיקעל ראַיץ. עס וועט פערוואַקסען, אַז איהר וועט אַפילו נישט בעמערקען. איך האָב געמיינט, אַז ער האָט אייך דורכגעשטאָכען, וועניגסטענס אויף דורך און דורך...

— האָט נישט קיין עגמת נפש, ביל, — האָב איך געענטפערט מיט אַ שמייכעל — איך בין גאַנץ צופרידען פון אַזאַ בעשיידענעם רעזולטאַט...

אונטערברומענדיג צופרידען, האָט ער צוריסען אויף דער העלפט אַ נאַדטיכעל און איבערגעבונדען די וואונד.

דער בלוט־שטראָם האָט זיך אָפּגעשטעלט. אויך דער וועהטאָג איז איינגעשטילט געוואָרען.

אין צעהן מינוט שפּעטער בין איך שוין רוהיג געלעגען אויף דער סאָפע, און ביל האָט זיך אַוועקגעזעצט ביים טישעל און פאַמעלעך געמישט וויסקי מיט זאָדע־וואַסער.

איך האָב מיט פערגעניגען אויסגעטרינקען אַ גלאָז, און דער שטאַרקענדער געטראַנק האָט מיר היכף, ווי מיט דער האַנד אַראָפּגענומען די מידקייט און אויפרעגונג.

— דערצעהלט מיר, וואָס האָט איהר געטון די גאַנצע צייט? — האָב איך געזאָגט נאָך דעם, ווי איך האָב אַראָפּגעשלונגען דאָס ביסעל משקה — הויבט אָן צו דערצעהלען פון אָנהויב, און דערנאָך וועל איך דערצעהלען.

ביל האָט אַ ציה געטון מיט די פלייצעס.

— מיין מעשה וועט זיין נאָר אַ קורצע. איך האָב בעקומען אייער צעטעל ערשט ניין אַ זייגער אין אָוונט. מען האָט מיך נעהמט וועגען מיין עגין אַרויסגערופען קיין ליווערפּול, פערהאַלטען דאָרט אַ מעת־לעת, און דערנאָך מיר דערקלערט, אַז ס׳איז נישטאָ פאַר מיר קיין פאַסטען.

— פּאַסקודניאַקעס! — האָב איך אויסגערופען.

(פאָרזעצונג קומט)

לאזט נישט הפקר אייער פערמעגען

בעפאר איהר פערזיכערט אויף זומער-וואוינונגען, קלינגט און טעלעפאן 75-88, ווען מען איז פערזיכערן אייערע וואוינונגען, פאבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען. 7418

אינספעקטאר פון גדן-און קאפיטאל-פערזיכערונג

ה. סאנסקער, קאמיענא 9,
טעלעפאן 75-88.

Dr. H. BERGSON

פרויען-קראנקהייטען

נעמט יעצט אן אין לעטשניצע „וויטא", פיעטריקאווער 45 פון 4.30 ביז 5.30 נאכמ.; אין דערהיים ענגעליצקא 16 פון 6–7 טעל. 10.26.

אלע סוחרים מוזען וויסען,

אז דאס בעסטע מיטעל געגען באנקראטען און פראטעסטירטע וועקסלען, איז צו ווענדען זיך אין די בעריהמטע ביורא סאנדאווע

„ווערטאס" זשגאווסקא 12

(גייער׳ס מארק)

פראנט-לאקאל, וואו אלע חובות-ענינים פון פראטעסטירטע וועקסלען ווערען שטרענג בעהאנדעלט און פון דער ביורא געזיכערט און גאראנטירט. דאס ביורא שיקט ארויס אייגענע מענשען אויף דער פראווינץ אין גאנץ פוילען.

דאס ביורא ערלעדיגט אויך אלער ארט ביטשריפטען אין אלע רעגירונגס-אינסטיטוציעס.

א גרויסער אויספערקויף
— פון —
מאלער-שאבלאנען

א. פישאויף, לאדז, פולנאצנא 9.

כ׳נעהם אויך אן פערשידענע
מאלער-ארבייטען. 7397

קאמפרעסער

(א מאמוט-פומפע)
אין גוטען צושטאנד
צו פערקויפען.

צו ערפאהרען אין דער היגיענישער מקוה, גדאנסקא 75, טעל. 7-36 פון 8 א זייגער פריה ביז 6 פארנאכט אויפ׳ן ארט. 7426

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז חלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד״ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—8
ד״ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד״ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען-קר.	12—1, 6—7
ד״ר טופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

צאהן-טעכניקער, פלאמבירען, קראנצן, ברוקען, מאסטען א.א.וו.

בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

בעהאנדלונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

מאשין-לעכער

ווערן אנגענומען אויסצונייען בײ
ג. נארדמאן צעגעלניאנא 29

וויכטיג פאר לעטניקעס

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבנוץ-געלד
קויפט בעסער פאר׳ן זעלבען געלד

אנ׳עכט פאטענט׳ירט בעט מיט א מאטראץ

וואס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע PALMA-PATENT
פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען
געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע
קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., מאלאווע-בעט. 14 זל.
רעיעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. ועמטליכע רעפעראטורן.
הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון דער אייזען-מעבעל-פאבריק

I. B. WOŁKOWYSKI שענקיעוויטש 3/5

פאבריק-לאגער: **נארוטאוויטשא** (דזיעלנא) 11, טעל. 37-70

איז: א מביליגסטען
מבעסטען
מבעקוועמסטען

און דער גרעסטער אויסוואהל
כ׳בעזיץ אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון מעטאל-ניקעל-בעטען, פעלד-בעטען, מעטאלאווע פאטענט „פערפעקט" גאראנטיע 5 יאהר, קינדער-וועגעלעך די נייעסטע פאסאנען, לעזשאקעס, וואש-טישען, סערוויזען, ווישימאטשקעס, אייז-קיסטען
איך בארג אויס בעטען אויף זומער-וואוינונגען.

מעבעל, שלאסעריי און שווייסעריי
J. REDER
ŁÓDŹ, Konstantynowska 11
(Róg Zachodniej)

כ׳נעהם אן אלערלײ שלאסעריי-ארבייטען צו ביליגע פרייזען און פינקטליכע אויספירונג.
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

שפארט געלד!

קויפט **שירמס, שטעקענס**
נור אין דער ווערקשטאט

ס. פייגענבוים, נאוואמיעיסקא 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט 25% ביליגער.
אכטונג! ס׳ווערן אנגענומען אלערליי רעפעראטורן און דעקען.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

שיילטעץ

אין א גרויסען אויסוואהל פון די מאדערנסטע פריזורען און פערשידענע קוואליטעטען האר צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאמיענגא 5.

וויכטיג פאר מיליטער-פליכטיגע!!
עס איז ארויס פון דרוק א בוך וועגען
מיליטער-ענינים און רעזערוויסטען
פון אדוו. סורעץ. פרייז 15 גר.
צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער וועלניאוש אלטשטאט 1, צעגעלניאנא 37 אויך פאלודניאווע 2

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער ג. שאז

פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. צ. וו.
אורין-אנאליז – 4 זל.

Dr. A. MAZUR

ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנקהייט ווי אויך שטים און שפראך-פעהלער
וושבאדניא 65, טעל. 66-01
[illegible] אויך דורך פיעטריקאווער 46.

Dr. med.
B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאכמ.

קגה חכמה קגה בינה
ואל תט מאמרי פי

אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכן זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא ביי ה׳ מאנעלא ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאגוזעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען קארנע און ציוויל אפעלאציעס. אדוואקאטס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג
י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52.

זאפארט איבערצוגעבען
א שטוב

פארטער מיט נײ מעבעל צוליב אבריזע אויף קילינסקי 131. צו ערפאהרען אין פראנט, אין דער מלעטשארניע 7424

א פעהיגער
יונגערמאן
זוכט א פאסטען

אין וואס פאר א בראנזשע עס זאל נישט זיין, פוועג טועל אלס רייזענדער. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונט. „Sz. G."

סוויטער-שטריקער-פאבריקאנטען!

אנ׳אנשטענדיגער יונגערמאן זוכט ארבייט אויף א שליטצען-מאשין געגען גאנ׳ץ קליין געהאלט.
י. מ. בערקאוויטש
סטריקאוו (ביי לאדז)

קאליגראף
ל. בערמאן!

(דער יונגער) וואוינט אויף **זאוואדזקא 1,19**-ער שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען.

Dr. med.
W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6–8 אייוונד

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג

דזיאסלע-, קין-, גיימען- און צאהן-קראנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po pol. 4604

טוריזענטער

קראנקע אויף מאגען-קאטאר, אויפבלאזונגען, קראמפען, ווייטאגען, אגגפערדיליכקייט, אפעטיטלאזיגקייט, אלגעמיינע אפשוואכונג, האבען צוריקגעקומען דאס געזונד, בענוצענדיג קרייטעכצער פון דעם בעריהמטען אויף דער גאנצער וועלט ד״ר דיטעל, פראפעסאר פון יאגעלאנסקי אוניווערזיטעט. פאדערט די אגמזיסטע בעלערענדע בראשורקע. אדרעס:
LISZKI-APTEKA

Potrzebna
dziewczyna na posyłki
za opłatą. Adres Cegielniana 26, Salon mód, I piętro, front,

Dr. ADAM
GROSGLIK

Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און ליכטהייל-אינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד.

אכטונג, ליבהאבער פון יודישען בוך!

אלע יודישע קלאסיקער: מענדעלע, פרץ, שלום-עליכם, אש, אפאטאשו, אנ-סקי, לייוויק, רינגעזאן, ספעקטאר, ציטראן, יהואש, ווי אויך חומש תנ״ך אין ספעציעלע לוקסוס-באנד, ווי אויך אלע אויסגאבען פון אינלענדישע און אויסלענדישע פערלאגען קען מען בעקומען אויף גאנץ קליינע ראטעס אין דער

בוכהאנדלונג ג. בערלינסקי

אלט-שטאט 12, לינקע אפיצינע, 2-טער שטאק

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	3½—4½
ד״ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד״ר לובימש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד״ר שמירגעלד נערווען און גמטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר בערנסאן פרויען און געבורט-הילף	3—4

ספיצא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג חנזיטען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

Dr. N. TRACHTENHERC

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 11, טעל. 33-16
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

אנאנסען-פרייז פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " —60 " " " " " 4 " "
פאר א מיליטער-שורה: נאכ׳ן טעקסט—12 " " " " " —18 " " " " " 8 " "
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21;
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.